

PLA DIRECTOR DE BIBLIOTEQUES DE BARCELONA 2030

DRET A LA LECTURA, A L'ACCÉS A LA
INFORMACIÓ I AL CONEIXEMENT. FOMENT DE
LES PRÀCTIQUES CREATIVES I DE LA
PARTICIPACIÓ COMUNITÀRIA

Mesura #9 Pla de drets culturals de Barcelona

Document de treball
18 de novembre de 2022

**Biblioteques
de Barcelona**

SUMARI

1. Introducció	2
2. Participants en els grups de treball	4
3. Balanç del Pla <i>Biblioteques de Barcelona 10 anys +</i>	6
4. Com s'ha elaborat el nou Pla director	15
5. Missió	18
6. Objectius	18
7. Línies d'acció	20
7.1 Línia 1: Dret d'accés a la informació i a la generació de coneixement	21
7.2 Línia 2: Dret a la lectura, a l'escriptura i a l'expressió oral. Dret a la participació artística	28
7.3 Línia 3: Dret a l'educació, a la formació contínua i a l'alfabetització cultural	35
7.4 Línia 4: Dret d'equitat en l'accés a la cultura i el coneixement i en la participació cultural	42
8. Actualització del mapa de Biblioteques de Barcelona. Actuacions en els equipaments existents i desplegament de noves biblioteques	47
9. Pressupost	51
10. Seguiment i avaluació	53

PLA DIRECTOR DE BIBLIOTEQUES DE BARCELONA 2030. DRET A LA LECTURA, A L'ACCÉS A LA INFORMACIÓ I AL CONEIXEMENT. FOMENT DE LES PRÀCTIQUES CREATIVES I DE LA PARTICIPACIÓ COMUNITÀRIA

1 INTRODUCCIÓ

El Pla director de Biblioteques de Barcelona s'emmarca dins el Pla de drets culturals de Barcelona que, sota el títol *Fem cultura*, desplega una estratègia per situar els drets culturals com a drets fonamentals de primer ordre per reforçar la vida democràtica de la ciutat, incorporant el teixit cultural i el conjunt d'àrees municipals en el disseny i la implementació de les polítiques culturals locals. La novena mesura és la que recull aquest Pla director.

Aquest Pla incorpora també i fa seus els vincles entre l'acció cultural i àmbits estratègics com ara l'educació, la sostenibilitat, la ciència, la transversalitat de gènere, la interculturalitat, la innovació i la tecnologia, entre d'altres. Per a les Biblioteques de Barcelona, després de dues dècades de la posada en marxa del Consorci que les gestiona i de l'acompliment de dos plans estratègics, el treball amb els múltiples agents relacionats amb aquests àmbits ha estat sempre fonamental en el procés d'arrelament del servei al territori, especialment pel que fa al treball amb els centres educatius i amb els agents socials i culturals de l'entorn més immediat.

Les Biblioteques de Barcelona, de titularitat municipal, formen part de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la demarcació de Barcelona, de manera que el model de servei i la gestió s'impulsa conjuntament amb l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona, les dues administracions que constitueixen el Consorci de Biblioteques de Barcelona.

Durant els darrers vint anys s'ha doblat el nombre de biblioteques públiques de la ciutat. Això ha significat que molts dels equipaments s'han establert en barris que mai havien disposat d'aquest servei, sovint fins i tot ha estat el primer equipament cultural de proximitat que arribava al territori. L'èxit d'implantació de les biblioteques s'ha aconseguit gràcies al treball en xarxa amb tots els agents esmentats, tant públics com privats.

El nou Pla director de Biblioteques de Barcelona 2030 estableix com una de les seves fites principals mantenir i ampliar tant com sigui possible aquest treball coordinat i cooperatiu amb la resta d'agents i obrir la perspectiva a noves col·laboracions. També incorporar els propis usuaris com a agents actius en aquest desenvolupament a partir de posar a la seva disposició espais per a la participació i de la creació d'un clima de confiança que els convidi a fer-ho.

El disseny del servei de biblioteca pública s'ha de fer a partir d'un coneixement profund de les demandes de la comunitat per poder respondre així a la diversitat de necessitats que pot tenir per raons d'edat, formació, interessos, cultura, etc. D'altra banda, s'ha de basar en la conveniència d'optimitzar els recursos i, per tant, centrar-se en aquells serveis que més satisfacin les necessitats dels usuaris, així com també aprofitar els recursos d'altres institucions, per mitjà de convenis cooperatius i de la participació en consorcis, xarxes i sistemes bibliotecaris.

L'actual model de biblioteca pública concep el servei com un espai on la ciutadania pren un paper principal i on la biblioteca posa a la seva disposició diferents espais i recursos que fomenten el descobriment, la creació, l'aprenentatge i compartir el coneixement i l'experiència. La funció actual de les biblioteques públiques, a més de la promoció de la lectura i de la cultura, és garantir l'accés a la informació i al coneixement. També impulsen la

creació de coneixement i el desenvolupament individual i col·lectiu mitjançant l'aprenentatge dinàmic, la creativitat i la innovació.

Les biblioteques públiques aporten valor social i són elements transformadors del seu entorn quan contribueixen de manera activa a l'aprenentatge al llarg de la vida de les persones, a la generació d'oportunitats i a facilitar la proximitat de les administracions públiques i la ciutadania.

La biblioteca pública és un agent protagonista important de la comunitat on s'insereix, un punt de trobada de diferents col·lectius i un centre neuràlgic de la vida cultural dels municipis. En definitiva, una biblioteca que contribueix a la cohesió social i aporta valor a la comunitat amb un impacte cultural, educatiu i econòmic a l'entorn al qual ofereix servei.

Un repte clau per a l'administració pública, i per tant també per a les Biblioteques de Barcelona, és la diversitat cultural i social del seu personal. Garantir l'equitat i els drets culturals de la població és poc factible sense aquesta diversitat interna a les institucions. Avui dia el perfil dels professionals de les biblioteques públiques no és prou representatiu de la composició social de la població de Barcelona; es fa necessari incorporar clàusules socials i polítiques específiques de promoció de la diversitat en la contractació de personal. D'altra banda, i amb la responsabilitat de les biblioteques de promoure l'equitat i la cohesió social, és rellevant tenir en compte personal d'altres categories professionals de l'àmbit de l'acció social, l'educació o la mediació. En aquest sentit són fonamentals tant la incorporació de perfils diferents entre el personal de les biblioteques com les aliances amb organitzacions públiques i comunitàries on es poden trobar aquests perfils. Tot això, garantint la posada en valor del capital humà de la xarxa, el treball transversal en equip, la formació contínua i el respecte per unes condicions laborals adequades.

En el decurs del treball per establir les prioritats de les biblioteques públiques a Barcelona s'ha considerat una visió a llarg termini i una estratègia d'aplicació més immediata a partir dels programes i accions que volem desenvolupar per aconseguir les fites a llarg termini.

Pel que fa a la metodologia, s'han dut a terme diversos espais participats pels professionals de les Biblioteques de Barcelona i professionals i experts en l'àmbit, i també de l'entorn educatiu, cultural, social, tecnològic, serveis municipals, districtes, etc., per aprofundir en la diagnosi i en les propostes de futur. Així mateix s'ha dut a terme consultes a usuaris per conèixer la seva opinió sobre les biblioteques.

Totes les aportacions han estat la base de treball a l'hora d'elaborar el Pla director. Des d'aquí agraïm la implicació de tot l'equip de Biblioteques de Barcelona i de tots els agents que fan possible que les biblioteques siguin el servei cultural més valorat per la ciutadania.

2 PARTICIPANTS EN ELS GRUPS DE TREBALL

Coordinació, moderació i relatoria dels grups de treball:

- Nicolás Barbieri, professor, Universitat Oberta de Catalunya
- Nil Barutel, director, Riborquestra
- Ferran Burguillos, gerent, Biblioteques de Barcelona
- Mercè Muñoz, responsable de Secretaria tècnica, Biblioteques de Barcelona

Línia 1. Dret d'accés a la informació i a la generació de coneixement

Ponent: Antoni Garrell, enginyer, exdirector general FUNDIT-ESDi; especialista en gestió i en economia del coneixement.

- Sonia Aran, coordinadora, Arxiu del CCCB
- Juanjo Arranz, director d'acció cultural i educativa, Biblioteques de Barcelona
- Xavier Ariño, cap del Gabinet del rector, Universitat Autònoma de Barcelona
- Montserrat Cantí, cap de secció de processos tècnics, Gerència de serveis de biblioteques, Diputació de Barcelona
- Juli Cervera, director, Biblioteca Vila de Gràcia, Biblioteques de Barcelona
- Raquel Clavero, bibliotecària, Biblioteques de Barcelona
- Manel Doñate, coordinador, direcció de serveis a les persones, districte de Ciutat Vella, Ajuntament de Barcelona
- Carme Galve, directora, biblioteca Jaume Fuster, Biblioteques de Barcelona
- Jordi Gual, director tècnic, Biblioteques de Barcelona
- Chahida Haddad, bibliotecària, direcció d'innovació i comunicació, Biblioteques de Barcelona
- Marc Hernández, director, La Tempesta
- Ciro Llueca, director, Biblioteca i recursos d'aprenentatge, Universitat Oberta de Catalunya
- Glòria Pérez Salmerón, presidenta, Stichting IFLA Global Libraries
- Núria Pi, cap de secció de tecnologies de la informació, Gerència de serveis de biblioteques, Diputació de Barcelona
- Lluís Reales, periodista científic
- Sílvia Redondo, vocal de junta, Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya
- Jordi Reynés, director, Ateneus de Fabricació de Barcelona
- Eugènia Serra, directora, Biblioteca Nacional de Catalunya
- Judit Terma, cap de l'Oficina de serveis, Gerència de serveis de biblioteques, Diputació de Barcelona
- Montserrat Tort, cap del Gabinet tècnic, Institut de Cultura de Barcelona
- Yolanda Villalón, bibliotecària, Biblioteca Montserrat Roig, Sant Feliu de Llobregat
- Anna Villarroya, directora, Centre de recerca, Facultat d'informació i mitjans audiovisuals, Universitat de Barcelona

Línia 2. Dret a la lectura, a l'escriptura i a l'expressió oral. Dret a la participació artística

Ponent: Gemma Lluch, catedràtica departament de Filologia Catalana, Universitat de València; especialista en lectura, discurs oral i escrit, entorn digital i literatura infantil i juvenil.

- Mario Aguilera, tècnic, Oficina de serveis, Gerència de serveis de biblioteques, Diputació de Barcelona
- Fátima Avilés, tècnica, Programa Lecxit Lectura per a l'èxit educatiu, Fundació Jaume Bofill
- Angelina Cabré, directora, Biblioteca Sant Gervasi – Joan Maragall, Biblioteques de Barcelona
- Nati Calvo, secretària de junta, IBBYcat Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil
- Esteve Caramés, director de Programes culturals, Institut de Cultura de Barcelona
- Óscar Carreño, tècnic, Programa d'acció lectora, Biblioteques de Barcelona
- Virgínia Cierco, directora, Biblioteca Bon Pastor, Biblioteques de Barcelona
- Gemma Domingo, directora, Biblioteca Ignasi Iglésias – Can Fabra, Biblioteques de Barcelona
- Rosa Ferrer, bibliotecària, Biblioteca Zona Nord, Biblioteques de Barcelona
- Francesc Xavier González, president, Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya
- Marta Granel, directora, Biblioteca Ramon Fernández Jurado, Castelldefels
- Jordi Gual, director tècnic, Biblioteques de Barcelona
- Teresa Mañà, professora, Facultat d'informació i mitjans audiovisuals, Universitat de Barcelona
- César Moreno, tècnic, direcció d'acció cultural i educativa, Biblioteques de Barcelona
- Ester Omella, cap de l'Oficina de programació i avaluació, Gerència de serveis de biblioteques, Diputació de Barcelona
- Bernat Ruiz-Domènech, editor, Apostroph
- Núria Ruiz, bibliotecària, Biblioteca Bon Pastor, Biblioteques de Barcelona
- Eugènia Salvador, codirectora, Associació Lectura Fàcil
- Elisabet Serra, responsable de projectes, Associació Lectura Fàcil
- Francesc Vila, director, Equips LiC Llengua i cohesió social, Consorci d'Educació de Barcelona
- Josep Vives, cap del Servei de Biblioteques, Generalitat de Catalunya
- Joan Carles Navarro, professor, màster d'edició digital, Universitat Oberta de Catalunya

Línia 3. Dret a l'educació, a la formació contínua i a l'alfabetització cultural

Ponent: Pau Llonch, músic, educador, escriptor, economista i activista; impulsor del projecte Versembrant.

- Juanjo Arranz, director d'acció cultural i educativa, Biblioteques de Barcelona
- Sonia Asensio, directora, Biblioteca Sant Antoni – Joan Oliver, Biblioteques de Barcelona
- Assumpta Bailac, vicepresidenta, Fundació Biblioteca Social
- Mònica Baró, professora, Facultat d'informació i mitjans audiovisuals, Universitat de Barcelona
- Jordi Bosch, secretari de junta, Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya
- Maria Brioso, subdirectora, Biblioteca del Casino de Manresa
- Anna Cabré, directora d'innovació i comunicació, Biblioteques de Barcelona
- Virgínia Cierco, directora, Biblioteca Bon Pastor, Biblioteques de Barcelona
- Marta Comas, direcció d'atenció a la comunitat educativa, Consorci d'Educació de Barcelona
- Sergi Díaz, director de Cultura i Educació als barris, Institut de Cultura de Barcelona
- Julián Figueras, director, Biblioteca Vapor Vell, Biblioteques de Barcelona
- Jordi Gual, director tècnic, Biblioteques de Barcelona
- Víctor Jiménez Sánchez, coordinador, Bit Lab
- Montserrat López Tolosana, membre, Consell Educatiu Municipal de Barcelona
- Oriol Masclans, director, Biblioteca Les Corts – Miquel Llongueras, Biblioteques de Barcelona
- Àngels Migueles, directora, Biblioteca Francesc Candel, Biblioteques de Barcelona
- Ariadna Miquel, responsable de projectes, Fàbrica de creació El Graner
- Boris Mir, director, La Mirada Pedagògica
- Isabel Minguillón, directora, Biblioteca Guinardó – Mercè Rodoreda, Biblioteques de Barcelona
- Raquel de la Peña, tècnica, direcció de serveis a les persones, districte de l'Eixample, Ajuntament de Barcelona
- Montse Pozo, tècnica, Biblioteca Nou Barris, Biblioteques de Barcelona
- Dolors Saumell, directora, Biblioteca Pública de Tarragona

Línia 4. Dret d'equitat en l'accés a la cultura i el coneixement i en la participació cultural

Ponent: Estefania Rodero, sociòloga de la cultura; especialista en gènere i polítiques d'igualtat, i emprenedoria social i cultural

- Andreu Agustín, director, Centre LGTBI de Barcelona
- Montse Álvarez, responsable de cooperació bibliotecària, Gerència de serveis de biblioteques, Diputació de Barcelona
- Juanjo Arranz, director d'acció cultural i educativa, Biblioteques de Barcelona
- Xavi Campos, gerent, Col·legi d'Educaores i Educadors Socials de Catalunya
- Marta Cano, gerent, Gerència de serveis de biblioteques, Diputació de Barcelona
- Assumpta Carbonell, cap de secció de planificació i avaluació, Servei de Biblioteques, Generalitat de Catalunya
- Virgínia Cierco, directora, Biblioteca Bon Pastor, Biblioteques de Barcelona
- Maite Comalat, professora, Facultat d'informació i mitjans audiovisuals, Universitat de Barcelona
- Rosa Ferrer, bibliotecària, Biblioteca Zona Nord, Biblioteques de Barcelona
- Míriam Gasquez, directora, Biblioteca Josep Jardí, Santa Perpètua de Mogoda
- Jordi Gual, director tècnic, Biblioteques de Barcelona
- Mari Cruz Martín, coordinadora, direcció de serveis a les persones, districte de Gràcia, Ajuntament de Barcelona
- Mònica Medina, directora, Biblioteca Sagrada Família – Josep M. Ainaud de Lasarte, Biblioteques de Barcelona
- Ernesto Morales, coordinador, Escola IGOP, Institut de Govern i Polítiques Públiques, Universitat Autònoma de Barcelona
- Glòria Pérez Salmerón, presidenta, Stichting IFLA Global Libraries
- Pilar Riesco, responsable de projectes, direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional, Ajuntament de Barcelona
- Eli Rodríguez, vocal de junta, Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya
- Sonia Ruiz, directora, Serveis de gènere i polítiques del temps, Ajuntament de Barcelona
- Núria Serra, cap de departament, Interculturalitat i pluralisme religiós, Ajuntament de Barcelona
- Lluís Toledano, vocal, Fundació Biblioteca Social
- Helena Vilardell, directora, Biblioteca Sant Pau – Santa Creu, Biblioteques de Barcelona
- Marta Zamora, directora, Biblioteca El Clot - Josep Benet, Biblioteques de Barcelona

El conjunt del personal del Consorci de Biblioteques de Barcelona ha participat també en la identificació dels elements per a la diagnòsi i els reptes de futur de Biblioteques de Barcelona a través d'una enquesta interna i l'intercanvi en diverses reunions.

3 BALANÇ DEL PLA *BIBLIOTEQUES DE BARCELONA 10 ANYS +. NOUS REPTES, NOVES OPORTUNITATS*

Els antecedents

Des de l'aprovació, el 1998, del primer Pla de Biblioteques de Barcelona, el servei i el desenvolupament de la xarxa de biblioteques públiques de la ciutat ha estat una de les prioritats municipals en matèria de cultura. Una prioritat que ha tingut una traducció positiva en l'impacte sobre la ciutadania que, durant 16 anys, des que es van incorporar a l'*Enquesta de Satisfacció dels Serveis Municipals*,¹ les ha situades entre els dos equipaments més ben valorats de la ciutat de Barcelona.

A *Biblioteques de Barcelona 10 anys +. Nous Reptes, noves oportunitats*,² el Pla que ha estat vigent fins ara, ja es feia una valoració del compliment d'aquell primer document estratègic. D'aquella etapa se'n destacava:

- La renovació del servei de les biblioteques, adequant-les als estàndards de biblioteca pública vigents i seguint un pla de creixement acotant en l'espai i el temps.
- La definició d'un model de biblioteca que respongués a les necessitats del moment.
- La coordinació de les institucions implicades en el sistema de lectura pública de la ciutat i la proposta d'un model de gestió interinstitucional per assegurar el funcionament de la xarxa urbana de biblioteques públiques que garantia la qualitat dels serveis oferts.

En aquell moment el creixement de la xarxa va ser la màxima prioritat, tenint en compte que moltes zones de la ciutat no disposaven d'una biblioteca que fes la funció d'equipament de proximitat. Per això durant el primer Pla es va duplicar el nombre de biblioteques, que van passar de 18 a 36. A més es van ampliar la meitat de les que ja hi havia (se'n van traslladar 6 a nous equipaments dissenyats a partir de les necessitats del nou model de biblioteca, i 3 es van ampliar i renovar). Aquestes actuacions van significar multiplicar per 2,2 la mitjana de metres quadrats per biblioteca (es va passar dels 616 m² al 1.394 m²).

Quan es va aprovar el document *Biblioteques de Barcelona 10 anys +. Nous reptes, noves oportunitats* el mapa previst per al 2010 en el pla anterior estava pràcticament completat.

El 4 de febrer de 2011 es va presentar al Plenari del Consell municipal, com a informe, el document *Biblioteques de Barcelona 10 anys +. Nous reptes, noves oportunitats*. Amb aquest document es volia fer un retorn a la ciutat dels resultats i impactes del desplegament del Pla de biblioteques 1998-2010. També, i partint de les tendències del moment del servei bibliotecari, es volia identificar quins haurien de ser els accents de futur de la biblioteca pública a la nostra ciutat. Per tant, *Biblioteques de Barcelona, 10 anys +* no es presentava com una revisió i actualització del Pla sinó com un punt de reflexió per identificar com els serveis, els professionals i els equipaments bibliotecaris havien de donar resposta a una nova realitat social.

La diversitat cultural de la ciutat de Barcelona, l'expansió de la cultura digital a la nostra vida quotidiana, la multiplicitat d'interessos i inquietuds de la ciutadania, ens porten a repensar i a redefinir, encara ara i de manera permanent, el concepte de biblioteca. Tot això sense defugir els valors bàsics de la biblioteca: facilitar la igualtat en les oportunitats d'accés a la informació, en definitiva democratitzar l'accés al coneixement.

¹ <https://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2021/10/r21007_ESM_Informe_Prensa_v1_0.pdf>

² <http://www.bcn.cat/biblioteques/docs/bib10anys_cat.pdf>

Hi havia un altre factor que era resultat, específicament, de les transformacions socials: la necessitat d'implicar la ciutadania en el disseny, la concepció i la reprogramació de les biblioteques; es tractava de pensar més en els usuaris que en les col·leccions, perquè la biblioteca pot ser l'espai on compartir i intercanviar, on construir ciutadania.

La biblioteca pública, en coordinació amb altres polítiques municipals de proximitat, ha de treballar per minimitzar els riscos d'exclusió social, també en l'àmbit cultural, i ha d'incentivar l'exercici democràtic i l'acció social.

El document, per tant, tenia més la voluntat de ser una guia orientadora per als diferents plans anuals d'actuació en la definició de les prioritats dels continguts, que un nou pla en sí.

Les línies de treball s'agrupaven sota dotze grans reptes:

1. La promoció de la lectura com a objectiu central i diferencial de la biblioteca pública
2. La generació de continguts en l'entorn digital
3. La participació en les polítiques de cohesió social
4. L'aposta per l'accessibilitat global
5. La resposta a la diversitat social i cultural
6. La necessitat de conèixer millor els usuaris
7. La construcció de l'acció a partir de la cooperació i la participació
8. L'adequació dels perfils professionals
9. La proximitat i la sostenibilitat com a valors centrals
10. El desplegament de la xarxa territorial de Biblioteques de Barcelona el 2020
11. La construcció d'una dimensió del servei amb mirada metropolitana
12. La vinculació de la Biblioteca Central Urbana de Barcelona (Biblioteca Pública de l'Estat a Barcelona) a la xarxa de la ciutat

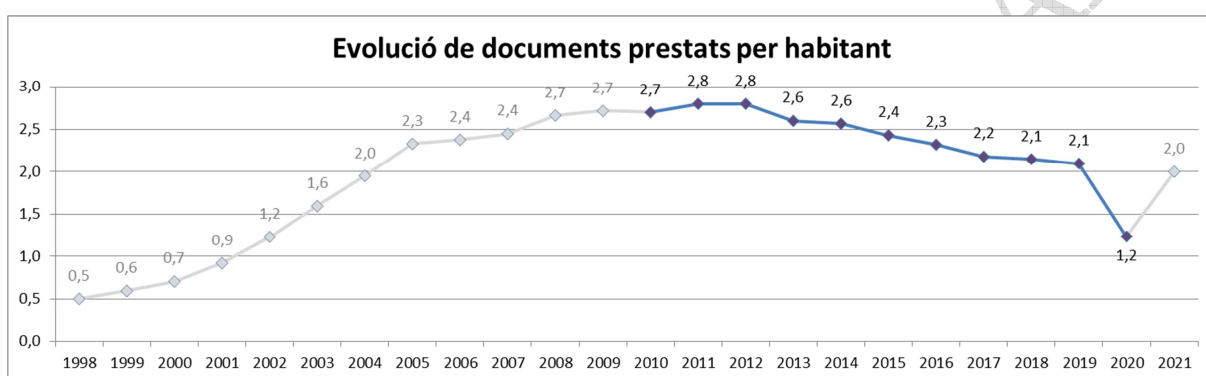
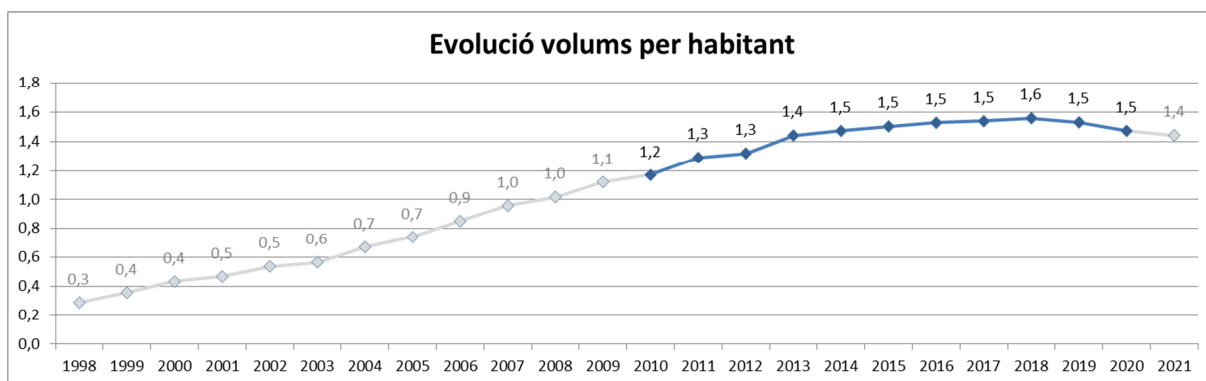
La biblioteca té en el nucli central de la seva raó de ser la promoció de la lectura. Amb el pas dels anys i l'evolució de la societat i de la tecnologia ha anat incorporant altres objectius, però sense cap mena de dubte aquest ha restat en el centre de les propostes que les biblioteques fan a la ciutadania.

En aquest període de tres mandats (2011-2015, 2015-2019 i 2019-2023) s'han realitzat nombroses propostes entorn la promoció de la lectura. El 2011 es va posar en marxa el *Birbarnabloc*, el bloc de recomanacions i guies de lectura realitzat pel personal de les biblioteques, que va obtenir el premi al millor bloc corporatiu dels premis Blocs Catalunya d'aquell mateix any. El bloc ha anat evolucionant al llarg del temps, incorporant la participació d'entitats i llibreries en les recomanacions, i també recollint l'activitat cultural de la ciutat, amb aportacions relacionades amb esdeveniments com ara festivals, exposicions, entrevistes a autors presents a les biblioteques, etc. El 2018 es va impulsar el *Velocirepte*, un joc de lectura anual amb l'objectiu d'ampliar la comunitat lectora, que trobava en la proposta un element lúdic, i a més podia experimentar amb temes o gèneres pocs freqüentats.

Pel que fa a la col·lecció s'ha treballat de manera continuada en l'actualització i adequació dels fons a les necessitats de la ciutadania en cada biblioteca. S'ha dotat les biblioteques d'eines que els permeten analitzar l'ús que es fa de la seva col·lecció i dels fons que s'incorporen anualment.

La introducció de la radiofreqüència en el sistema de gestió i control dels usos del fons de les biblioteques amb el préstec més elevat, ha permès agilitzar molts dels processos tècnics vinculats a la circulació dels documents. Així mateix, s'han aplicat criteris tècnics en la revisió

i racionalització dels fons per garantir una col·lecció actualitzada quant a continguts i també quant al l'estat físic dels documents.

El 2015 es va posar en funcionament la plataforma de préstec de llibre electrònic i accés a música, audiollibres i cinema, la Biblioteca Digital de Catalunya. Es tracta d'un projecte del Ministeri de Cultura per a les comunitats autònomes i que en el cas de Catalunya ha comptat, a banda de la Generalitat de Catalunya, amb la participació de la Diputació de Barcelona i de Biblioteques de Barcelona. Els primers anys de servei l'ús va anar augmentant lentament, fins al 2020, que amb el confinament amb motiu de la covid-19 l'ús va experimentar un augment del 267 % en relació amb l'any anterior, creixement que s'ha consolidat un cop superats els primers anys de la pandèmia.

Un altre àmbit de treball ha estat el de mantenir un bon programa d'activitats culturals, formatives i de promoció de la lectura que complementin els continguts de la col·lecció i en facin divulgació.

Des dels inicis de Biblioteques de Barcelona es va apostar per dur a terme una àmplia oferta de clubs de lectura. Als clubs generalistes on es proposaven lectures de tots els gèneres de ficció, es van anar afegint clubs especialitzats en altres gèneres (teatre, poesia, música, assaig, diversos subgèneres narratius, etc.), vinculats a les especialitzacions de les diferents biblioteques.

Finalment s'ha afegit una oferta important de clubs de lectura virtuals, que permeten a més l'ampliació de continguts digitals referits a la lectura en curs, i que alhora faciliten arribar a un públic més ampli que fins ara no podia accedir a aquesta activitat per problemes de mobilitat o de conciliació.

De les 624 sessions presencials de clubs de lectura del 2010 s'ha passat a les 1.184 del 2021, un 90 % de creixement d'aquesta activitat que promou el gust per la lectura.

En el darrers anys s'ha treballat en la preservació digital d'aquests continguts efímers, que només eren accessibles presencialment en el moment de l'activitat. S'ha posat en marxa un canal de Biblioteques de Barcelona a diverses plataformes socials 2.0 on poder seguir, bé en directe, bé en diferit, aquestes activitats: xerrades sobre temes d'actualitat, ciència, viatges, literatura, filosofia, presentacions d'autors, diàlegs, etc. que mica en mica van conformant un nou repositori de continguts accessible per a tothom.

Així mateix s'ha impulsat la comunicació i l'activitat en l'entorn digital, concretament a les xarxes i mitjans socials més usades com són Instagram, Twitter, Facebook i YouTube, buscant acostar la informació i els continguts que es generen a les biblioteques a diferents públics en funció de l'ús que fan de les xarxes en cada franja d'edat.

En el capítol de l'alfabetització digital, s'ha treballat intensament amb Barcelona Activa i amb altres entitats per oferir un catàleg de formació bàsica que serveixi a tota la població, sobretot a les persones amb més risc d'exclusió digital com ara la gent gran, persones en atur, etc. Alhora s'ha treballat en la formació de la població més jove per formar el seu esperit crític i saber destriar entre informació segura i les anomenades *fake news* que s'estenen fàcilment a les xarxes.

El reforç de la relació biblioteca – centre educatiu ha estat un altre dels objectius prioritaris dels darrers anys. El 2013 es van publicar les *Pautes per a l'organització de visites escolars de centres de primària* i el document *Recursos per a la realització de visites escolars a secundària*, fruit de la feina realitzada per un grup de treball intern. S'ha treballat per acollir l'alumnat amb itineraris que els acompanyen en el seu creixement i s'adapten als currículums de cada curs.

Des del 2010, que es van rebre 1.498 grups, amb un total de 33.411 alumnes, s'ha passat als 2.452 grups amb 58.240 alumnes del 2019, un increment del 63 % del nombre de grups i un 74 % del nombre d'alumnes atesos en aquestes visites guiades que els ajuden a formar-se en la cerca informació.

Més enllà de les visites de formació s'han desenvolupat programes específics en funció de les necessitats de cada territori, com ara clubs de lectura als centres educatius conduïts per personal de les biblioteques, activitats per millorar la comprensió lectora, cessió de lots de documents als centres a través de maletes temàtiques per treballar aspectes concrets del currículum escolar, etc.

Cal destacar que a partir del 2021 el Consorci de Biblioteques de Barcelona comença a gestionar directament el Programa d'Acció Lectora de la ciutat, en coordinació amb l'Institut de Cultura de Barcelona, amb l'impuls de projectes específics de promoció de la lectura als centres educatius de la ciutat. Així mateix s'inicia aquell any el projecte d'impuls de la lectura en la primera infància a escoles bressol, en col·laboració amb l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona.

Durant aquest període s'ha treballat per arribar als sectors de la població menys presents a les biblioteques. Els joves i la gent gran són els dos grups d'edat que menys freqüenten la biblioteca. A partir dels resultats obtinguts en les consultes fetes a través de grups de contrast, s'han realitzat alguns canvis en els serveis i en les activitats per atraure aquests dos grups de població: la implementació d'espais juvenils a les biblioteques de nova construcció i en algunes de les existents, activitats en horaris accessibles per a la gent gran centrades en temes de salut, clubs de lectura de novel·la romàntica, etc.

En la mateixa línia, s'ha treballat en cooperació amb altres departaments de l'Ajuntament de Barcelona i amb entitats i associacions per garantir que el servei de biblioteques és accessible a tots els grups socials de la ciutat, especialment a les persones amb més risc d'exclusió. Les biblioteques de Barcelona participen de la xarxa de refugis climàtics de la ciutat.

A les biblioteques s'han desenvolupat totes les edicions del programa *A l'estiu Barcelona t'acull*, un programa municipal dirigit a adolescents i joves acabats d'arribar a la ciutat en processos de reagrupament familiar per tal que coneguin el seu entorn i adquireixin uns primers coneixements de llengua catalana, i alhora coneguin els serveis de la biblioteca, que es va iniciar el 2009.

Des de Biblioteques de Barcelona s'ha treballat també per difondre les millors pràctiques que afavoreixen la cohesió social realitzades a biblioteques, tant de l'entorn més proper com de programes d'altres països. Aquestes jornades dirigides als professionals de les biblioteques, de les escoles o d'entitats del tercer sector han tingut molt bona acollida i són un bon recurs per als professionals de les biblioteques que hi troben material per a desenvolupar nous programes o activitats.

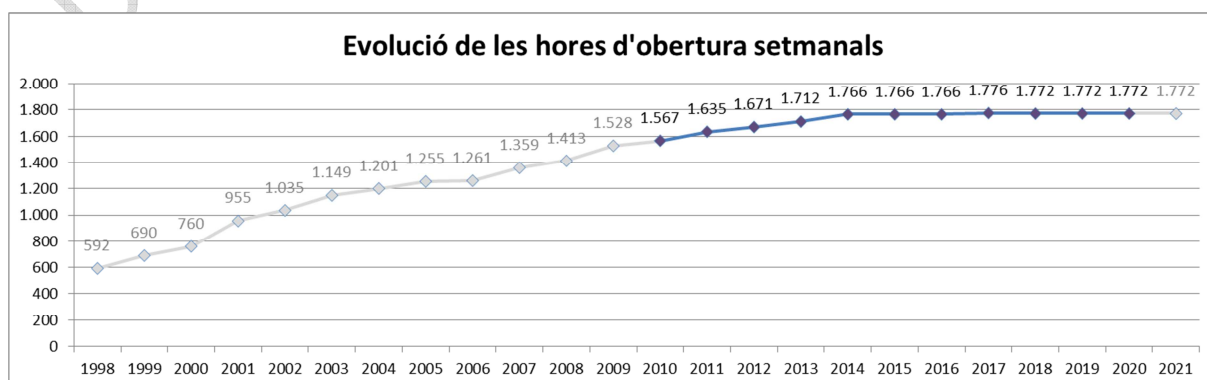
Una altra de les línies de treball per garantir l'accessibilitat als serveis ha estat la introducció de la radiofreqüència que facilita l'autonomia dels usuaris amb un sistema segur, compacte i fiable, a més de permetre una gestió interna més automatitzada que elimina tasques mecàniques i allibera un temps valuós per a realitzar tasques amb valor afegit.

La Biblioteca Camp de l'Arpa-Caterina Albert, que es va inaugurar a finals del 2012, va ser la primera biblioteca que va incorporar l'autoprèstec. A partir d'aquesta data totes les biblioteques que es van inaugurar funcionaven amb aquesta nova tecnologia, a més d'incorporar-se a les biblioteques existents amb un major nombre de préstecs. A finals del 2022 hi ha 22 biblioteques amb radiofreqüència a la ciutat.

També amb l'objectiu de garantir l'accessibilitat de tota la ciutadania, s'han dotat cinc Espais digitals amb materials que permeten l'ús dels ordinadors a persones amb diversitat funcional.

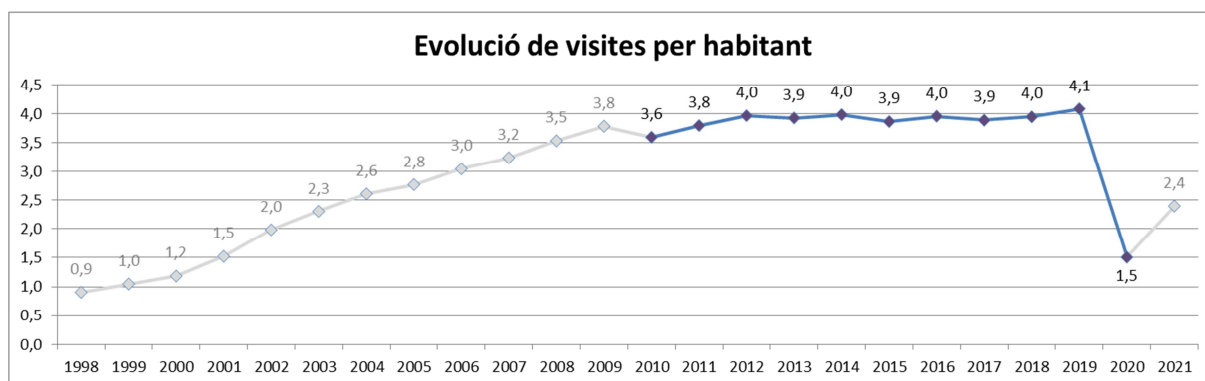
Evolució de l'impacte

La pandèmia de la covid-19 va provocar el 2020 una davallada dels usos de quasi la totalitat dels serveis. Això no obstant, l'any 2021, tot i la reducció d'horaris i d'aforaments a la majoria dels serveis, va començar la recuperació de les xifres de les visites i assistents a les activitats i sessions formatives, així com dels documents prestats, tendència que s'ha incrementat encara més el 2022.

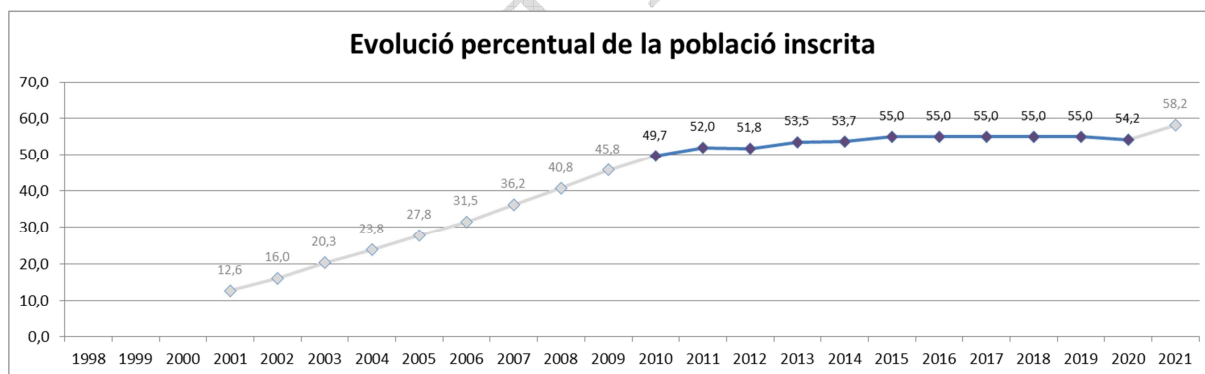

* El 2020 i el 2021 a causa de les mesures covid-19 es van reduir els horaris com a conseqüència de la situació sanitària. Per això es tenen en compte les hores d'obertura establertes segons la tipologia de biblioteca i no les hores reals que van estar obertes durant aquest període.

Si considerem l'evolució fins al 2019, el darrer any amb indicadors sense afectacions externes, es va augmentar un 13 % el nombre de visites per habitant, amb una línia molt estable amb tendència positiva. Cal considerar que les inauguracions de nous equipaments a partir del 2010, és a dir l'augment de l'oferta, ha estat més moderada que en el període anterior.

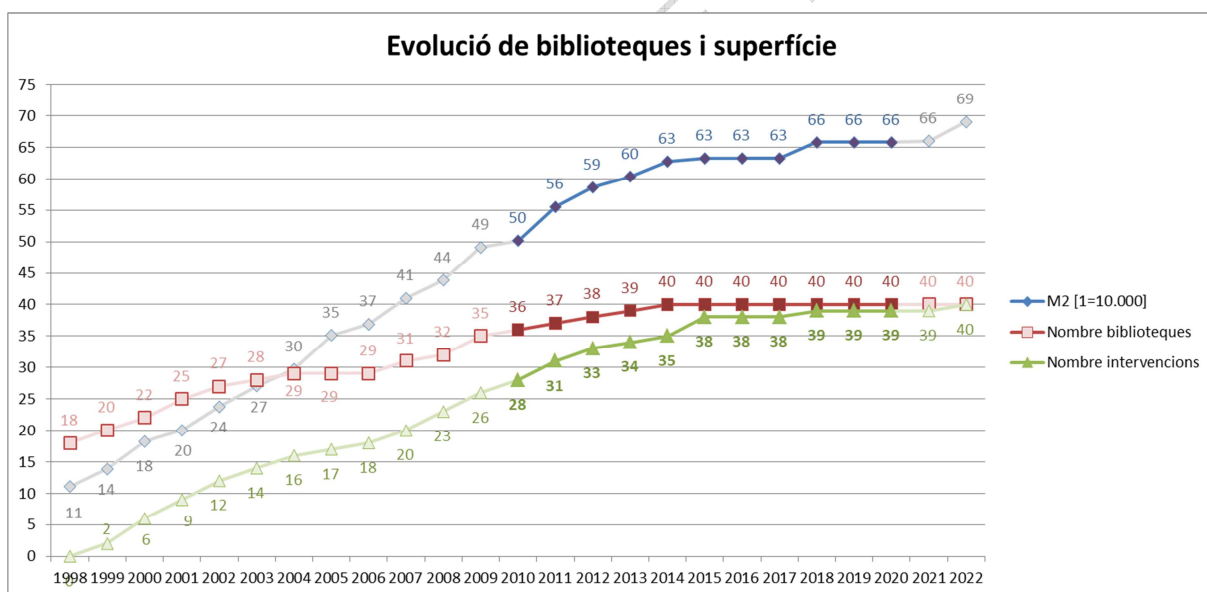
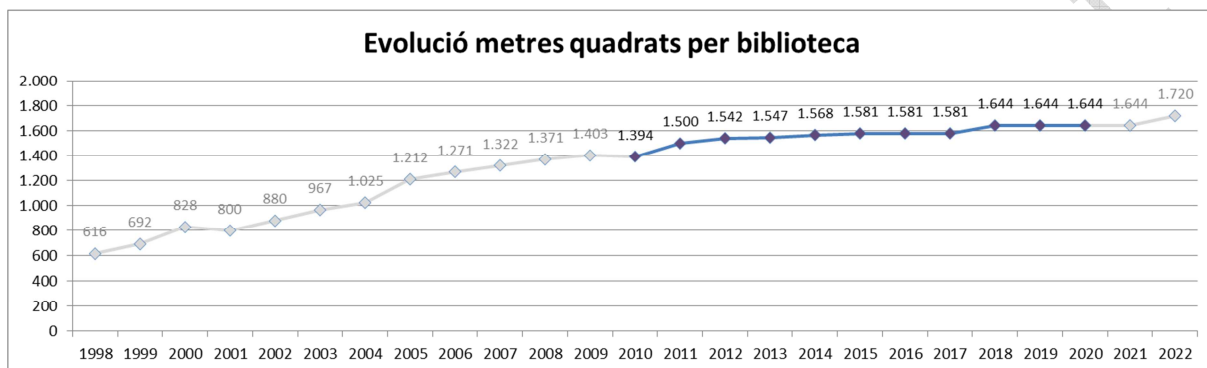
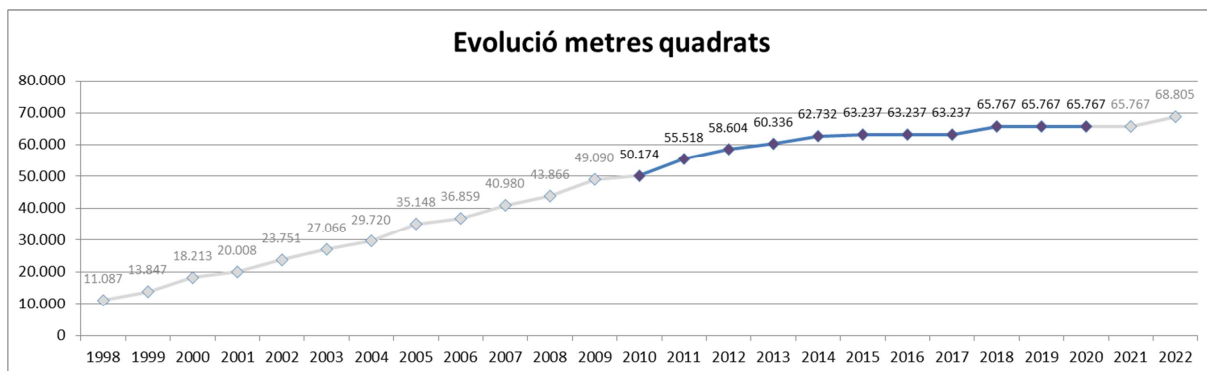
Aquesta evolució de l'impacte té una traducció immediata en el nombre d'habitants amb carnet de les biblioteques. També en aquest indicador la línia d'evolució es manté de manera estable per sobre de la meitat de la població, fins al 55 % del 2019. És important remarcar que cada any s'actualitza la base de dades del carnet i es donen de baixa els que no han tingut activitat registrada durant els darrers cinc anys. Tot i això el nombre d'altas anuals és superior al de baixes.

El creixement de la xarxa d'equipaments

Durant el període 2011-2020 s'han inaugurat un total vuit noves biblioteques, quatre de les quals en entorns que mai havien disposat d'aquest servei: a Trinitat Vella, al Clot, a Sant Gervasi i a Vallcarca i els Penitents, i quatre més que substituïen biblioteques ja existents, amb l'objectiu d'obtenir espais que permetessin incorporar nous serveis i satisfer les necessitats canviants de la ciutadania: Vilapicina i la Torre Llobeta, Caterina Albert a Camp de l'Arpa, Agustí Centelles a l'Esquerra de l'Eixample i Montserrat Abelló a Les Corts.

El 2022, amb la inauguració de la Biblioteca Gabriel García Márquez, la central del districte de Sant Martí, l'increment assolit a la ciutat és de 19.000 m² més per al servei bibliotecari, passant 1.394 m² de mitjana per biblioteca als 1.720 m² de finals del 2022.

Durant aquest període també han sorgit noves oportunitats en les quals s'ha començat a treballar: la nova Biblioteca de Sarrià, el trasllat de la Biblioteca del Gòtic – Andreu Nin a l'edifici del Borsí, o l'enderrocament de l'edifici de l'antic cinema Pere IV que permetrà traslladar i ampliar la biblioteca Ramon d'Alòs-Moner del Besòs i el Maresme.

Pel que fa a la intervenció en els equipaments també s'ha treballat de manera intensiva en la seva millora, acumulant fins a 27 intervencions destinades a millorar l'equipament o bé adaptar-lo a noves necessitats funcionals.

Si tenim en compte que una bona part dels equipaments han complert més de vint anys durant aquest període, és evident que algunes biblioteques han necessitat una posada a punt i

una inversió important de manteniment preventiu. Cal tenir present que són edificis amb un ús molt intensiu (de 17.000 visites diàries al conjunt de les 36 biblioteques del 2010 a les 25.000 al conjunt de 40 biblioteques de finals del 2019). Algunes de les intervencions més freqüents han estat la substitució dels sistemes de climatització, la reparació de desperfectes causats per la pluja, petites adequacions d'espais a noves funcionalitats, noves senyalitzacions dels espais, etc. Cal destacar que de les 40 biblioteques actuals, en el període 2010-2022 només sis biblioteques no han registrat intervencions de gran format.

En el capítol encara dels equipaments, un dels reptes ha estat millorar les instal·lacions des d'una perspectiva mediambiental. En aquest sentit el 2014 quatre biblioteques obtenien el Distintiu de Garantia de Qualitat Ambiental: Francesc Candel, Collserola – Josep Miracle, Jaume Fuster i Horta – Can Mariner, a les quals el 2018 es van afegir cinc biblioteques més: Barceloneta-La Fraternitat, Clarà, Vallcarca i els Penitents – MAC, El Carmel-Juan Marsé i Vilapicina i la Torre Llobeta.

L'any 2015 deu biblioteques més van formar part del Projecte SPEA (Smart Procurement European Alliance). Es tractava d'un projecte europeu entre les ciutats de Barcelona, Birmingham i Eindhoven que tenia com a objectiu incorporar l'estalvi energètic i l'energia renovable i desenvolupar procediments de gestió sostenibles i innovadors als equipaments públics: Barceloneta-La Fraternitat; Sant Antoni – Joan Oliver; Poble-sec – Francesc Boix; Les Corts – Miquel Llongueras; Clarà; Vallcarca i els Penitents- M. Antonieta Cot; El Carmel-Juan Marsé; Vilapicina i la Torre Llobeta, Trinitat Vella – José Barbero i Xavier Benguerel.

Vinculat a aquestes accions es fa difusió dels resultats obtinguts gràcies a les mesures d'estalvi energètic entre els usuaris, per ajudar a conscienciar sobre l'ús responsable dels recursos energètics. Les biblioteques també participen en campanyes de sensibilització per fer front a la crisi energètica i ambiental.

Intervencions realitzades en el període 2010 – 2022

Districte	Biblioteca	Tipologia	Manteniment preventiu	Nova biblioteca	Nou equipament (trasllat)	Millores (funcionals o edifici)	Descripció de la intervenció
Ciutat Vella	Barceloneta - La Fraternitat	P					Ampliació de la planta baixa i obertura de l'aparador de la façana del carrer Sant Carles
	Francesca Bonnemaison	P					Millora dels sistema de climatització. Intervencions en els tancaments i el paviment
	Gòtic - Andreu Nin	P					-
	Sant Pau – Santa Creu	P					-
L'Eixample	Esquerra de L'Eixample – Agustí Centelles	P			Trasllat de la bib Lola Anglada (2011)		Construcció de la biblioteca (2009-2011). Canvi de paviment i adequació d'obertures
	Fort Pienc	P					Reparació desperfectes aigua: paviments, sostres i remodelació àrea infantil
	Joan Miró	P					Unió de l'accés a les dues sales de la biblioteca i rehabilitació integral de tots els espais. Tancament dels patis laterals
	Sagrada Família – Josep M Ainaud de Lasarte	D					Millora del sistema de climatització
	Sant Antoni – Joan Oliver	P					Intervencions diverses de reparació i millora
Sofia Barat	P					Millora del sistema de climatització i intervencions d'adequació funcional	
Sants - Montjuïc	Francesc Candel	P					Millora del sistema de climatització
	Poble-Sec – Francesc Boix	P					-
	Vapor Vell	D					Millora del sistema de climatització
Les Corts	Les Corts – Miquel Llongueras	P					Adequació funcional
	Montserrat Abelló	D			Trasllat de la bib Can Rosés (2018)		Construcció de la biblioteca (2015-2018)
Sarrià - Sant Gervasi	Clarà	P					-
	Collserola – Josep Miracle	P					Millora del sistema de climatització i intervencions d'adequació funcional
	Sant Gervasi – Joan Maragall	D		2014			
Gràcia	Jaume Fuster	D					Millora del sistema de climatització i intervencions d'adequació funcional
	Vallcarca i els Penitents – M. Antonieta Cot	P		2011			
	Vila de Gràcia	P					Reforma escales i paviments
Horta - Guinardó	El Carmel – Juan Marsé	P					Millora del sistema de climatització i intervencions d'adequació funcional
	Guinardó – Mercè Rodoreda	D					Millora del sistema de climatització i intervencions d'adequació funcional
	Horta Can Mariner	P					Adequació funcional
	Montbau – Albert Pérez Baró	P			Ampliació (2015)		
Nou Barris	Canyelles	P					Millora del sistema de climatització i intervencions d'adequació funcional
	Les Roquetes – Rafa Juncadella	P					Intervencions d'adequació funcional
	Nou Barris	D					Millora del sistema de climatització i intervencions d'adequació funcional
	Vilapicina i la Torre Llobeta	P			Trasllat de la bib Torre Llobeta (2011)		Construcció de la biblioteca (2008-2011). Reparació desperfectes aigua: paviments, sostres i remodelació sala d'actes
	Zona Nord	P					-
Sant Andreu	Bon Pastor	P					Habilitació d'un espai multisensorial, adequació dels lavabos i del vestidor per a ús del personal de neteja
	Ignasi Iglésias – Can Fabra	D					Habilitació de l'American Space. Millora del sistema de climatització
	La Sagrera – Marina Clotet	P					Reparació desperfectes: baixants, paviments i sostres
	Trinitat Vella – José Barbero	P		2012			Substitució cancell exterior i adequació de les terrasses
San Martí	Camp de l'Arpa – Caterina Albert	P			Trasllat bib Garcilaso (2012)		Construcció de la biblioteca (2010-2012)
	El Clot – Josep Benet	P		2013			
	Gabriel García Márquez	D			Trasllat bib Sant Martí Provençals (2022)		Construcció de la biblioteca (2019-2022)
	Poblenou – Manuel Arranz	P					Adequació de l'accés de la planta baixa i canvi de paviment
	Ramon d'Alòs Moner	P					-
Xavier Benguerel	P					Millora del sistema de climatització. Substitució del cancell exterior	

4 COM S'HA ELABORAT EL NOU PLA DIRECTOR

El primer pas per a elaborar aquest Pla director va ser convocar professionals que d'una manera o altra estan vinculats amb les biblioteques per escoltar i recollir les seves reflexions i les seves demandes a l'entorn de les necessitats que, des de la seva àrea de treball, creuen que han de satisfer les biblioteques públiques. També es va consultar els professionals de Biblioteques de Barcelona a través d'entrevistes personals en profunditat i d'una enquesta interna.

L'anàlisi d'aquests debats i d'aquestes converses, a més dels resultats de l'enquesta, han estat bàsics per fer un diagnòstic que ens permetés dissenyar un pla estratègic realista que respongui a demandes i necessitats existents i expressades per les persones que han de gestionar, directament o indirecta, el dia a dia de les biblioteques. Els continguts que s'han generat s'incorporen en l'explicació de cadascun dels àmbits en que es van organitzar els debats.

L'accés a l'opinió dels usuaris sobre el servei de biblioteca, tenint en compte la situació pandèmica en la que s'ha produït aquest procés, ha estat menys directa. Tenim, però, algunes eines molt útils que ens han permès, si més no, saber el seu grau de satisfacció del servei que s'està oferint, i de la valoració que fan, tant a nivell personal com col·lectiu, de la institució en sí.

En aquest sentit *l'Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona*,³ realitzada per l'Institut de Cultura de Barcelona i publicada a principis del 2020, ens aporta un coneixement especialment rellevant pel que fa a les biblioteques.

En l'estimació del valor públic dels equipaments culturals de proximitat, les biblioteques, els centres cívics i l'espai públic (plaça, parc o platja) se situen en les tres primeres posicions dels espais més importants per a la vida cultural de la ciutat. La biblioteca ocupa un 45,1 %, de manera similar a tots els barris. A la pregunta sobre com afectaria el tancament d'una biblioteca a la persona entrevistada, a aquesta directament, en una puntuació de 0 a 10 l'afectaria en un 5,8 (un 6,4 a les rendes més baixes i un 5 a les rendes altes) però si el que es demana és l'impacte que tindria en el barri, la valoració és de 7,9, de manera similar a totes les rendes. Un hipotètic tancament de la biblioteca del barri afectaria més les persones residents en barris de renda baixa, les dones i les persones amb origen extracomunitari.

Aquesta diferència entre el valor personal o el valor públic constata que la biblioteca es percep com un servei públic important per a la comunitat, més enllà del bé personal que se'n pugui obtenir.

Com ja s'ha esmentat en un altra apartat, també disposem dels resultats de *l'Enquesta de Satisfacció del Serveis Municipals*⁴ que realitza anualment l'Ajuntament de Barcelona, i de *l'Enquesta Òmnibus Municipal*⁵ que, un cop l'any, inclou un apartat sobre biblioteques. A la darrera onada del 2021, el 91,7 % de la població coneix alguna biblioteca pública de Barcelona i el 70,4 % en són usuaris. Tant en l'una com en l'altra el nivell de satisfacció del servei i de l'atenció rebuda per part de les persones que en són usuàries és molt elevat, per sobre dels 8 punts sobre 10. Però els resultats també indiquen un percentatge de no usuaris, sobretot en la franja dels joves i de la gent gran, a la qual caldria dirigir-nos de manera

³ <https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2020/02/EnqCultura2019_Informe_CA.pdf>

⁴ <<http://hdl.handle.net/11703/123759>>

⁵ <<http://hdl.handle.net/11703/124300>>

específica per donar a conèixer el servei i convidar-los a proposar activitats o serveis que resultin del seu interès.

A l'hora de fer aquesta diagnosi també hem volgut tenir en compte aspectes que es desenvolupen de manera específica en altres plans municipals, com són la perspectiva de gènere i la interculturalitat.

Pel que fa a la perspectiva de gènere dues de les Biblioteques de Barcelona, Sagrada Família - Josep M. Ainaud de Lasarte i Bon Pastor, han estat objecte de l'estudi *La incorporació de la perspectiva de gènere en el disseny, la implantació i la gestió dels equipaments de la ciutat de Barcelona*⁶, en els quals s'indiquen algunes de les intervencions que caldria implementar per tenir equipaments que responguin a les necessitats de totes les persones que treballen i usen les biblioteques, i que puguin fer-ho amb seguretat i confortabilitat.

Les biblioteques tradicionalment han estat un àmbit molt feminitzat. La distribució de la plantilla del conjunt de Biblioteques de Barcelona és d'un 72 % de dones i un 28 % d'homes. Pel que fa als càrrecs directius la proporció es manté similar, amb un 76 % de dones i un 24% d'homes.

Un altre factor a tenir present és la transversalitat de gènere i la presència de dones a la col·lecció i a les activitats culturals que es fan a les biblioteques, tant pel que fa als continguts com per qui les imparteix. En aquest cas sí que hem pogut identificar la manca d'indicadors fiables que ens permeti fer-ne una valoració estricta, i que s'incorpora en les accions a desenvolupar. Cal tenir en compte que el nombre de llibres que s'editen a Espanya escrits per homes és superior al d'escrits per dones: segons les dades de l'ISBN dels llibres editats durant el 2020 escrits per un sol autor, el 62,1 % eren homes, davant un 38,5 % escrits per dones. Aquesta realitat del mercat editorial condiciona també la construcció de les col·leccions.

Pel que fa al públic usuari hi ha una majoria de dones, tot i que el percentatge és força equilibrat: un 52,4 % dels carnets corresponen a dones mentre que els homes representen un 47,6 %. Si valorem l'assistència a determinades activitats, sí que podem afirmar que la presència als clubs de lectura, potser on es nota més un desequilibri, és majoritàriament femenina. En aquest sentit la darrera Enquesta d'hàbits de lectura⁷ que ha dut a terme la Federació de Gremios de Editores de España indica que quasi el 70 % (el 69,6 %) de les dones són lectores davant el 59 % dels homes. Així mateix, les dades d'ús del servei de préstec de documents reforcen la majoria de dones usuàries (el 61,2 %).

Si fixem l'atenció en el país de naixement, el 2021 el 29,3 % dels usuaris de les biblioteques que tenien carnet havien nascut en d'altres països, mentre el percentatge d'estrangers residents a la ciutat era del 22,4 %, una proporció inferior a la dels usuaris inscrits. El 29,3 % dels usos d'internet corresponen a nascudes en altres països. Aquestes dades evidencien que les biblioteques són l'equipament cultural de proximitat amb més facilitat de penetració entre la població d'origen estranger: es tracta d'un servei gratuït, un espai acollidor i segur, que permet connectar-se amb els seus països d'origen a través de la disponibilitat d'accés a Internet, i alhora possibilita la integració a la comunitat del seu entorn. El carnet de les biblioteques és, per a molts d'aquests usuaris, un referent en la seva vinculació amb el territori i durant molts anys ha estat un document que els ha permès acreditar el seu arrelament amb l'entorn en els processos per regularitzar la seva estada a la ciutat.

⁶ <<http://hdl.handle.net/11703/119197>>

⁷ <<https://www.federacioneditores.org/lectura-y-compra-de-libros-2021.pdf>>

Pel que fa a la metodologia de treball, per a l'elaboració d'aquesta mesura s'han dissenyat diversos espais per a la participació dels professionals de les biblioteques i d'altres àmbits del seu entorn.

Al març del 2021 es va realitzar en línia el cicle *Biblioteques de Barcelona 2030*,⁸ amb la presentació de quatre debats oberts a tots els públics, un per a cada àmbit de treball del Pla director: coneixement, lectura, cultura i educació i cohesió social des de la perspectiva dels drets culturals. En aquestes sessions es va convidar a una persona especialista en cada àmbit, que iniciava la sessió amb un diàleg amb el moderador, qui proposava interrogants i reptes per enriquir la reflexió a l'entorn dels objectius que han de guiar les biblioteques públiques de la ciutat. Alhora s'establia un diàleg amb els assistents a través d'un xat obert on es podien proposar qüestions i aportar idees i informació per enriquir el debat.

A continuació es van constituir quatre grups de treball en línia, un per a cada àmbit, en els quals, a més dels ponents dels debats inicials, es va convidar a més de vuitanta persones expertes, tant professionals de les pròpies biblioteques com d'altres agents de l'entorn educatiu, cultural, social, tecnològic, etc., i també a diversos agents i serveis de l'Ajuntament de Barcelona i de la Diputació de Barcelona, així com tècnics dels districtes, per aprofundir en la diagnosi i en les propostes de futur. Les persones que van participar als grups de treball apareixen en la relació de l'apartat 2 d'aquest Pla director.

D'altra banda, el juny de 2021 es va proposar una enquesta al conjunt de persones que treballen a Biblioteques de Barcelona que, a més de valorar quins factors interns i externs són més rellevants per a cadascun dels àmbits de treball a les biblioteques, de manera lliure podien proposar objectius i reptes a assolir en el futur. Més d'un centenar de persones treballadores del Consorci van respondre l'enquesta.

Així mateix, a partir d'una formació sobre com desenvolupar processos participatius a les biblioteques, s'han realitzat consultes informals a usuaris i no usuaris de biblioteques per conèixer la seva opinió.

Totes les aportacions han estat la base de treball a l'hora d'elaborar les línies estratègiques i propostes de programes i accions del nou Pla director.

⁸ <<https://ajuntament.barcelona.cat/biblioteques/ca/canal/biblioteques-de-barcelona-2030>>

5 MISSIÓ

Impulsar les Biblioteques de Barcelona com a principal servei cultural de proximitat de promoció de la lectura i del coneixement, tot garantint el dret d'accés a la informació i a l'ús de les tecnologies, recolzant la formació contínua al llarg de la vida, i possibilitant la cohesió social i el desenvolupament de les persones en igualtat d'oportunitats a través de la participació i de les pràctiques culturals i creatives.

6 OBJECTIUS

Les Biblioteques de Barcelona incorporen el vincle entre l'acció cultural i àmbits estratègics com ara l'educació, la sostenibilitat, la ciència, la transversalitat de gènere, la interculturalitat, la innovació i la tecnologia.

Són espais d'inspiració i descobriment, generadores de coneixement, que garanteixen de manera universal l'accés a la informació i a la cultura. Espais també de creació i d'aprenentatge dinàmic al llarg de la vida —el lloc on s'hi va a aprendre allò que es necessita, on s'aprèn fent. A les biblioteques s'hi desenvolupa activitat cultural i s'hi adquireix experiència vital a través de la lectura i el pensament, i un escenari de sociabilitat i de cohesió social en diferents formats híbrids, que faciliten el desenvolupament individual i col·lectiu.

Les biblioteques públiques són un element essencial per promoure una ciutadania més informada, més culta i, per tant, més autònoma i crítica. Són, alhora, equipaments culturals de proximitat que ofereixen un servei legalment preceptiu. Els ajuntaments, com a administracions públiques competents en la prestació del servei bibliotecari, tenen una responsabilitat directa sobre la seva qualitat.

Un dels desafiaments que l'administració té per davant és el de consolidar un model de servei de biblioteca en constant transformació, fortament marcat per l'increment en l'ús de la tecnologia, en una conjuntura global que ha de respondre a una situació de canvis profunds i incerteses socials i econòmiques. Una societat en constant evolució que en les darreres dècades s'ha caracteritzat pels canvis en el consum cultural (increment de l'accés a la cultura en diferit, en detriment del temps lliure dedicat a activitats culturals més col·lectives), l'accés immediat a la informació, la diversitat d'interessos i la diversitat cultural.

Tot això comporta també una responsabilitat; la societat del benestar genera ciutadans més exigents i que, cada vegada més, demanen nous serveis públics perquè han assumit plenament que la informació i la cultura són drets essencials de les persones lliures, independentment de la seva condició social.

Les biblioteques ajuden a construir i enfortir l'esfera pública, contribueixen al procés d'autoaprenentatge, donant suport a la formació i facilitant la inserció al món laboral, i participen en la construcció de les regles de convivència que beneficien al conjunt de la comunitat: són espais no excloents, llocs segurs de foment de la diversitat, on la comunitat participa de manera racional i conscient en la construcció d'una societat i una ciutadania democràtica.

El nou Pla director estableix com una de les seves fites principals mantenir i ampliar tant com sigui possible el treball coordinat i cooperatiu amb la resta d'agents presents a la ciutat, i obrir la perspectiva a noves col·laboracions. També incorporar la ciutadania com a agents actius en aquest desenvolupament a partir de posar a la seva disposició espais per a la participació i de la creació d'un clima de confiança que els convidi a fer-ho.

En el decurs del treball per establir les prioritats de les biblioteques públiques a Barcelona s'ha considerat una visió a llarg termini dels objectius que volem assolir, i una estratègia d'aplicació més immediata amb els programes que volem desenvolupar en els propers anys per aconseguir les fites a llarg termini.

La primera ha de permetre construir el nou model de servei de biblioteca pública a la ciutat en la propera dècada, un model obert i flexible, a partir de la identificació dels reptes socials i educatius i també l'àmbit dels drets culturals. Una biblioteca que faciliti la descoberta, l'aprenentatge, la creació, la participació i l'intercanvi, la diversitat i la inclusió, en el marc de les polítiques culturals, educatives i socials que es despleguen al territori.

La segona estratègia ha de permetre que les biblioteques puguin donar resposta als reptes plantejats, a partir del desplegament de la xarxa en el conjunt del territori, i la programació operativa i l'avaluació de les accions establertes, que han de dotar-se pressupostàriament i dur-se a terme en col·laboració amb la resta d'agents de l'entorn, i per tant tenen un període d'implantació a mig termini, d'acord amb els exercicis pressupostaris, i que s'acabarà concretant en els programes sectorials i en els plans d'acció anuals de cadascuna de les biblioteques.

7 LÍNIES D'ACCIÓ

Els àmbits de treball de les Biblioteques de Barcelona estan alineats amb el marc conceptual del Pla de drets culturals de Barcelona, i alhora faciliten el treball coordinat amb tots els agents implicats en el seu desenvolupament.

També responen als objectius de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible⁹ que, tot i no tenir cap objectiu dedicat específicament a la cultura, sí que en el seu desplegament proposa fites a les quals les biblioteques poden donar resposta i fer-ne difusió a través de la col·lecció documental i dels serveis, activitats i programes específics que hi estiguin relacionats.

La responsabilitat de les biblioteques públiques com a primer equipament cultural de proximitat, d'accés lliure i gratuït, va més enllà de la prestació dels serveis culturals, de la promoció de la lectura i de garantir l'accés al coneixement, objectius fundacionals de la biblioteca. Hi ha una responsabilitat implícita en l'educació, tant des del propi equipament com des del treball en xarxa amb el conjunt dels centres educatius, ja sigui en les etapes d'ensenyament obligatori com en els ensenyaments superiors o per a adults, al llarg de la vida.

El fet que siguin equipaments oberts de lliure accés atorga a les biblioteques també una responsabilitat en l'àmbit de la cohesió social i a l'hora de garantir l'equitat en l'accés a la cultura, la informació i el coneixement. Són un espai d'acollida i un lloc segur obert a tothom, un espai de vincle i participació comunitària.

⁹<<https://www.diba.cat/documents/16060163/189231108/La+Xarxa+de+Biblioteques+Municipals+amb+els+Objectius+de+Desenvolupament+Sostenible/b944d2df-c71a-4f34-82f2-d0421655694a>>

7.1 LÍNIA 1. DRET D'ACCÉS A LA INFORMACIÓ I A LA GENERACIÓ DE CONEIXEMENT

La Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i Biblioteques (IFLA) ha actualitzat el 2022 el *Manifest de Biblioteca Pública*.¹⁰ El manifest obre amb l'afirmació següent: «la participació constructiva i el desenvolupament de la democràcia depenen d'una educació satisfactòria així com de l'accés lliure i il·limitat al coneixement, el pensament, la cultura i la informació.» Per la seva banda, l'Agenda 21 de la Cultura¹¹ indica que l'accessibilitat a les dades, una informació de qualitat i la participació dels habitants en la seva creació, anàlisi, producció i difusió permeten una assignació més transparent dels recursos i una apropiació ciutadana real dels processos de desenvolupament.

Així doncs, les biblioteques públiques incorporen aquests principis i compromisos en un context molt particular. D'una banda, una societat en la qual la digitalització i la connectivitat l'han configurat com multicanal, interdependent, hipermèdia i transmèdia, i on la immediatesa ja orienta les tendències actuals. Però d'altra banda, la mateixa societat està condicionada pel predomini de la mirada a curt termini, la sensació de viure sobrepassats per la sobreabundància d'informació, la concentració de poder en determinades corporacions productores de continguts i, en definitiva, les desigualtats en el dret a la informació i el coneixement en un sentit ampli.

Les biblioteques aborden la necessitat que la informació i el coneixement siguin oberts i estiguin disponibles en tot moment i arreu, sense exclusions. Però també s'enfronten a reptes importants en aquest sentit: l'accés a la informació i a les oportunitats per generar coneixement estan marcats per desigualtats de renda, edat, territori, gènere i entorn familiar, entre d'altres factors. En particular, l'ús (i no només el consum) de la tecnologia que facilita l'accés a la informació i el desenvolupament del coneixement ha quedat concentrat en determinats grups socials. És per això que esdevenen cada vegada més necessaris els espais i mecanismes que permetin a la ciutadania transformar la informació en coneixement rellevant per a cadascú. Calen oportunitats equitatives perquè tothom pugui interpretar i descodificar les dades que ens envolten. En definitiva, es tracta de reptes públics que interpel·len a moltes institucions, però molt especialment a les biblioteques públiques.

D'una banda, es treballa per garantir l'accés a una informació diversa i de qualitat. De l'altra, s'ha donat suport a la ciutadania en l'aprenentatge que permet generar nou coneixement, amb projectes que afavoreixen la creació i producció pròpia a través de la tecnologia i que posen èmfasi en la democràcia cultural: espais *maker*, laboratoris ciutadans, etc. Cal doncs continuar avançant en l'accés i la creació de coneixement com dues cares del mateix repte. I cal fer-ho tenint present les necessitats i interessos de tothom, revitalitzant els sabers de les persones i les comunitats, apostant per la interacció amb el món digital però alhora reforçant el paper socialitzador de les biblioteques, garantint el respecte als drets d'autoria però també els d'accés universal.

1.1 Les biblioteques tenen un paper clau per fer que la informació i el coneixement siguin plenament oberts i accessibles en tot moment i arreu, sense exclusions

1.1.1 **Promoure els objectius transversals que es defineixen als plans i mesures municipals i metropolitans:** Pla de drets culturals, Cultura i drets digitals, Cultura popular i tradicional, museus i centres cívics, etc. Apostar per fer créixer la biblioteca fora de la biblioteca, treballant especialment amb els agents de l'entorn per orientar l'acció cap a les necessitats d'informació de la ciutadania i comunitats del territori.

¹⁰ <https://cobdc.org/wp-content/uploads/Manifest_IFLA_2022_CA_.pdf>

¹¹ <<https://www.agenda21culture.net/>>

Abordar les desigualtats de renda, edat, territori, gènere, entorn familiar, etc. en l'accés a la informació i coneixement.

- 1.1.2 **Enfortir la capacitat prescriptora dels professionals de les biblioteques**, figura clau amb temps i recursos disponibles per atendre de manera proactiva els interessos i necessitats d'informació dels usuaris. Disseny d'itineraris a mida per cercar i accedir a la informació. Apoderar l'equip humà de les biblioteques de manera que esdevingui agent mediador en projectes de digitalització i creació de continguts i en altres recursos que estan impactant en la manera de transmetre i accedir a la informació i el coneixement.
- 1.1.3 **Impulsar una plataforma virtual transmèdia**, oberta i gratuïta, per a la cocreació de continguts digitals i d'accés als recursos digitals disponibles a les biblioteques. Establir aliances per abordar i fer accessible la informació que hagi estat limitada durant molt de temps pels drets de propietat.
- 1.1.4 **Enfortir l'estratègia de les biblioteques pel que fa a la comunicació al web i a les xarxes i mitjans socials, reforçant l'accessibilitat i promovent la participació digital de la ciutadania.**

1.2 Les biblioteques han de fer visible que el dret a la connectivitat no està reconegut i que està encara limitat per factors polítics, socials i territorials

Malgrat els avenços de les darreres dècades, les desigualtats continuen condicionant el dret a la connectivitat. La bretxa digital és múltiple i està relacionada amb la distribució desigual en l'accés, ús o impacte de les tecnologies de la informació i la comunicació. L'informe sobre *la bretxa digital a Barcelona*¹² assenyalava tant les millores com els reptes pendents que té la ciutat en aquest àmbit. Així doncs, molts dels problemes vinculats a les dificultats de connectivitat estan focalitzats en barris de renda baixa i s'han agreujat amb la pandèmia. Però lògicament aquest repte no és exclusiu de la xarxa de Biblioteques de Barcelona: les desigualtats en la connexió, en la seva velocitat, en les infraestructures de les famílies i les llars, etc., afecten especialment a qui menys recursos té. I tot això es produeix en un context on el dret a la connectivitat no està reconegut per les institucions i la normativa, de manera que el seu desplegament queda en mans dels operadors comercials.

Què s'hi pot fer des de les biblioteques públiques? En primer lloc, posicionar-se clarament a favor de la demanda del reconeixement del dret a la connectivitat en tots els seus sentits. L'accés a la informació i el coneixement depèn també d'una connectivitat universal i de qualitat, tant pel que fa al programari com a les infraestructures, arreu i molt especialment en aquells indrets de menor densitat poblacional i recursos. Però també les biblioteques han hagut de fer front als problemes derivats de les desigualtats en la connectivitat: persones i famílies (en molts casos infants) que no poden accedir amb les condicions adequades a la informació que se'ls demana, dificultats per treballar en xarxa entre diferents agents que poden donar suport en l'ús de la tecnologia o els reptes de la transformació tecnològica dels seus propis espais, etc.

Sens dubte les biblioteques han anat avançant, i encara tenen el repte de fer-ho, en la transformació en espais d'interacció social entre el món digital i el físic, el virtual i l'analògic. Els equipaments i espais de les biblioteques han d'adaptar-se a aquest repte, per configurar-se com a llocs de connexió i aprenentatge per a tothom, de socialització davant l'aïllament que la

¹² <https://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2021/01/BretxaDigitalBarcelona_2020_cat.pdf>

transformació digital comporta, i d'experimentació i innovació comptant amb eines que no es poden tenir a casa.

- 1.2.1 **Assumir un rol actiu en la demanda del reconeixement del dret a la connectivitat en totes les seves vessants.** Assolir unes infraestructures tecnològiques sòlides i versàtils, permanentment actualitzades, que donin resposta a les necessitats d'accés a la informació digital de la ciutadania i a la gestió i prestació de serveis basats en l'ús de les TIC i la creació transmèdia, així com fer possible garantir els drets digitals i de connectivitat. Oferir una connectivitat de qualitat dins les biblioteques, tenint molt present tant les desigualtats existents entre persones i comunitats, així com les iniciatives i projectes que per la seva singularitat ho requereixin (cocreació, etc.). Oferir infraestructures per a la connectivitat per a les persones i famílies que ho necessitin. Treballar en xarxa amb els diferents agents que poden donar suport en l'accés i l'ús de les infraestructures: préstec de portàtils, tauletes, etc.
- 1.2.2 **Liderar l'alfabetització digital a la ciutat.** Promoure la capacitat digital amb la preparació per a l'accés a les proves oficials, per tal de contribuir a la millora dels recursos a l'hora de cercar feina. Suport a la capacitat per a l'accés a la informació a Internet; capacitat en l'ús de les plataformes de tràmits de l'administració; accions de suport docents i centres educatius, etc.
- 1.2.3 **Promoure l'alfabetització digital a les franges d'edat més vulnerables,** especialment entre la infància, els joves i la gent gran, i les **persones en situació de vulnerabilitat** social o econòmica.

1.3 Les biblioteques són clau per fer front a la manipulació de la informació i la seva difusió sense contrast, rigor ni privacitat

Tant la *Declaració de Lyon*¹³ de l'IFLA com els Objectius de Desenvolupament Sostenible 2030 de l'ONU posen en relleu que l'accés a la informació requereix la formació en el seu ús crític i reflexiu en el context digital. En aquest sentit, l'Agenda 21 de la Cultura demana renovar els esforços, especialment per part de les institucions públiques, perquè la major accessibilitat a la informació, feta possible per la tecnologia digital, no pugui ocasionar, de cap manera, una pèrdua de la privacitat. El context de digitalització no és neutre i obre la porta a la manipulació, el plagi, l'homogeneïtzació i la utilització fraudulenta de la informació, així com la seva difusió sense contrast, rigor ni privacitat. La lectura crítica és cabdal per a la construcció de ciutadania al llarg de la vida.

Les biblioteques tenen un paper clau en aquest context. D'una banda, poden afavorir que la informació que circuli entre un origen i un destí no sigui modificada i manipulada en el camí. La tecnologia que pot ajudar en aquest repte ja existeix i caldria fer-la accessible. D'altra banda, les biblioteques poden configurar-se com a noves capçaleres per a la difusió d'informació, especialment a Internet. Es tracta d'avançar en la funció certificadora de la qualitat, veracitat, privacitat i rigor de la informació.

Com volem contribuir des de les biblioteques a la construcció de ciutadania? A partir de plantejar-se aquesta pregunta, la biblioteca pot valorar com contribuir-hi des de la prescripció, com a conjunt de professionals que vetllen per aquest àmbit. De quines dades es disposa? Tot i la dificultat de la qüestió, pot reunir-se informació i, entre els diferents agents, consensuar els punts en comú.

¹³ <<https://blogs.ifla.org/lac/2014/08/declaracion-de-lyon-version-en-espanol/>>

Aquesta pregunta és encara més rellevant tenint en compte el context de l'ús de la informació als mitjans socials i les conseqüències de la pandèmia: la informació falsa circula a través de tots els mitjans i la seva verificació és difícil. Des de la xarxa de biblioteques, com podem ajudar a la ciutadania a localitzar la informació adequada i contrastada, a comprendre, avaluar i reflexionar sobre un contingut determinat? Fora del context de la formació reglada, no existeix cap altre espai per aprendre a diferenciar una informació d'una altra. També cal, doncs, lluitar contra les desigualtats entre qui sap destriar la informació i qui no pot fer-ho. Experiències de formació en *fake news* a l'alumnat d'ESO, i de les quals se'n fa una valoració positiva, poden ampliar-se a d'altres persones i en d'altres espais, reforçant el rol de les biblioteques com a acompanyants i garants a l'hora de generar persones lectores crítiques al llarg de la vida, avaluant la qualitat i credibilitat de la informació.

- 1.3.1 **Mantenir una col·lecció documental, material i en format digital, que transmeti valors de solvència, fiabilitat i contrast, diversitat, rigor i qualitat.** Nova política de col·lecció que inclou criteris d'actualitat, diversitat i accessibilitat.
- 1.3.2 **Fer de la biblioteca una capçalera de referència per a la creació i difusió d'informació fiable i veraç,** especialment a Internet. Enfortir els projectes de formació i divulgació tecno-científica per fer front a les *fake news* i la desinformació. Generar continguts atractius per a diferents perfils, com ara els nadius digitals. Disposar de professionals que tinguin formació (accions formatives específiques) per poder recomanar a la ciutadania l'accés i mirada crítica de la informació, la identificació d'enganys, etc.
- 1.3.3 **Establir un programa de col·laboració amb el sistema educatiu** (incloent-hi agents formals i no formals) **per formar persones lectores crítiques i fer front a la manipulació de la informació i la seva difusió sense contrast, rigor ni privacitat.** Treball específic amb els centres educatius, les biblioteques escolars, centres cívics i altres agents d'educació al llarg de la vida per impulsar i oferir suport en els projectes d'alfabetització mediàtica i informacional.

1.4 **Les biblioteques poden contribuir a situar el capital humà al nucli de l'acció pública, tot impulsant la connexió entre el teixit productiu i els centres de coneixement**

En un context de convergència tecnològica i desenvolupament de la intel·ligència artificial, les desigualtats condicionen les oportunitats de les persones per desenvolupar les seves capacitats digitals i ocupacionals. L'atur juvenil o la desigualtat de gènere en l'àmbit laboral són dos exemples d'aquest repte. Caldria, doncs, contribuir a situar el debat sobre la formació del capital humà en el centre de l'acció pública, tot impulsant un model socioeconòmic que doni resposta a les necessitats de les persones i ofereixi oportunitats en el nostre entorn. En aquest sentit, la manca de connexió entre el teixit productiu i els centres de coneixement és un desavantatge: Barcelona i Catalunya compten amb una estructura de microempreses i cooperatives que necessiten accedir al coneixement perquè no disposen de prou recursos propis. En tots aquests reptes les biblioteques poden tenir un paper molt important.

Les biblioteques han de contribuir a que la ciutadania es pugui rearmar intel·lectualment, apoderar-se i formar-se. Poden tenir un rol clau en el seu aprenentatge immersiu, a mida, personalitzat i al llarg de la vida, però també en l'aprenentatge que es produeix en la interacció amb els altres i en l'acció en comunitat. La digitalització facilita de l'assaig-error, l'aprenentatge a través de la pràctica, però les biblioteques també podem reforçar l'educació formal i ser un agent central de l'educació no formal i informal.

Un dels camps cridats a ser fonamentals per a les biblioteques públiques és el de la capacitat en competències digitals transversals i bàsiques. Moltes d'aquestes competències estan vinculades a la formació ocupacional, tot i que no només: es tracta de reforçar les estratègies d'aprenentatge que permetin a la ciutadania accedir, comprendre i apropiarse de la informació, en definitiva, saber transformar la informació en coneixement. Tot això abordant desigualtats com la de gènere, que en l'àmbit dels ensenyaments tecnològics també continua sent un repte. Per això, establir aliances amb el sistema educatiu, però també amb el teixit industrial i comercial (sobretot pimes i cooperatives), resulta fonamental.

- 1.4.1 **Programa d'espais d'aprenentatge basat en l'experiència i a través de la pràctica per al rearmament intel·lectual de les persones.** Itineraris per a la formació al llarg de la vida i per a la construcció del projecte vital de cada persona.
- 1.4.2 **Promoure l'adquisició de coneixement científic i humanístic a través de la programació d'accions formatives, reforçant les accions d'aprenentatge dinàmic, el programa biblioLab (espais *maker*, fabricació digital, etc.) i la vinculació amb projectes de reindustrialització de la ciutat.** Adequació d'espais existents: biblioLab de ciència ciutadana a la biblioteca Sagrada Família, biblioLab de música a la biblioteca Vapor Vell, etc. Creació de nous biblioLabs especialitzats tant en temes artístics i culturals com de ciència ciutadana. Enfortir el treball conjunt amb els Ateneus de fabricació digital a la ciutat.
- 1.4.3 **Impulsar la col·laboració amb el teixit empresarial i cooperatiu, i també amb l'àmbit acadèmic i científic** per al desenvolupament de projectes d'innovació i millora amb retorn social al territori.

1.5 Les biblioteques poden ser un node fonamental de la xarxa d'agents de coneixement que treballen per fomentar la innovació

Encara avui les biblioteques públiques tenen el repte de ser un node d'una xarxa superior de gestió i democratització del coneixement que promogui la innovació. Cal millorar la governança i sistematitzar la coordinació amb altres agents de coneixement que permetin assolir aquests objectius, tant en l'entorn proper de cada biblioteca com en connexió amb xarxes internacionals. Però això no es pot fer sense posar la ciutadania al centre, els seus sabers i capacitats, reconeixent que organitzacions com les universitats o les empreses que ofereixen el seu coneixement en obert són molt importants, però que programes com la ciència oberta o ciència ciutadana també.

La innovació, en termes de noves maneres d'abordar reptes antics i actuals, és una necessitat, per exemple, per garantir el desenvolupament sostenible. La innovació ha d'estar connectada amb l'ecologia urbana. El consum de recursos i l'eficiència en el seu ús són condicions ineludibles, fora i dins de les biblioteques. La pandèmia ha fet encara més evident els reptes de gestió dels equipaments municipals, biblioteques incloses. També, les necessitat de digitalització vinculada a la modernització de l'administració pública. La ciutadania demana uns espais més flexibles en els seus usos i horaris. Hi ha marge per a la innovació en l'accés a les biblioteques, tot segmentant les condicions d'aquest accés?

Impulsar la innovació en i des de les biblioteques passa per escoltar la gent que hi treballa, tot assegurant espais d'escolta, reflexió i formació. Centrar-se en el capital humà de les biblioteques, identificant els agents innovadors i reforçant la innovació dels equips. Però també caldrà innovar en xarxa, col·laborant i cooperant amb els agents de l'entorn i amb la ciutadania. La tecnologia pot ser una eina que afavoreixi la innovació, però cal evitar que el canvi sigui només tecnològic i no en la manera d'entendre i abordar els problemes i

necessitats. Digitalitzar el catàleg sense canviar la manera d'entendre, gestionar i accedir a aquest catàleg no és innovar. Finalment, qualsevol estratègia d'introducció de la innovació requereix de l'avaluació: cal conèixer quin impacte tenen les transformacions que introdueix la biblioteca en funció dels objectius marcats, sobretot en termes gestió del coneixement i d'equitat per la ciutadania. Per això, cal continuar avançant en la sistematització de la informació i els indicadors amb què compten les biblioteques públiques.

- 1.5.1 **Programa d'innovació oberta, social i ciutadana per a la cocreació de coneixement.** Reforç dels projectes de ciència ciutadana, oberta i en comunitat. Repositori del coneixement generat tant a les biblioteques com a d'altres espais d'innovació i creació ciutadana de la ciutat. Difusió amb llicència *creative commons*.
- 1.5.2 **Programa de sostenibilitat de les biblioteques en el consum de recursos i en la utilització dels equipaments.** Mantenir el vincle amb la programació cultural, científica i de difusió de coneixement en general que es fa la ciutat, amb la participació en esdeveniments científics, tecnològics i altres activitats i congressos internacionals del món del coneixement, etc., a més de fer-ne difusió des de les biblioteques. Actuacions en els edificis per tal d'ampliar el nombre de biblioteques amb certificació d'eficiència energètica. Realització de campanyes de sensibilització mediambiental entre els usuaris.
- 1.5.3 **Promoure els espais compartits d'aprenentatge, innovació i millora en el marc del treball de l'equip humà de les biblioteques.** Establir aliances amb agents externs i comptar amb el seu suport.
- 1.5.4 **Accés autònom a espais de les biblioteques fora dels horaris habituals d'obertura.** Estudi per portar a terme un projecte pilot en algun dels nous equipaments previstos.
- 1.5.5 **Programa d'avaluació de les innovacions introduïdes.** Reforç de la recollida i sistematització de la informació i els indicadors de les biblioteques, així com iniciatives que promoguin el seu ús entre els equips.

1.6 La futura Biblioteca Central de Barcelona / Biblioteca Pública de l'Estat a Barcelona com a un referent en l'experimentació, la formació i la capacitat digital, la cultura, la lectura i el sector del llibre, la innovació tecnològica, educativa i social

L'any 1997, el Ministeri d'Educació i Cultura, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, amb l'assessorament de la Diputació de Barcelona, van elaborar conjuntament un primer programa de necessitats per a la Biblioteca Pública de l'Estat a Barcelona. Es tractava d'un document que establia els principis bàsics relatius al model de biblioteca, les seves funcions, serveis i àrees per ser utilitzat com a document bàsic de suport al concurs d'idees per a la redacció del projecte arquitectònic de la nova biblioteca.

Diferents circumstàncies van impedir dur a terme el projecte a l'emplaçament previst, l'antic Mercat del Born, i van fer necessari resoldre una nova localització. El 22 de desembre de 2004, superats tots els tràmits necessaris, el Plenari del Consell municipal de l'Ajuntament de Barcelona va acordar la cessió d'un nou solar a l'Administració General de l'Estat. Posteriorment, el 30 de gener de 2009 es va aprovar la cessió gratuïta de la parcel·la de propietat municipal situada al passeig de Circumval·lació, 2-14, al costat de l'Estació de França i en una zona que forma part del Pla director de la Ciutadella i es va elaborar un nou programa funcional que serviria de base per al concurs d'idees.

Al juny de 2010 la Gerència d'Infraestructures i Equipaments del Ministeri de Cultura va fer pública l'adjudicació definitiva del procediment obert del servei per a la redacció dels projectes bàsic, executiu i d'activitat de la nova seu de la Biblioteca Pública de l'Estat a Barcelona, concedida a la UTE Nitidus Arquitectes, SLP, i Serveis d'Arquitectura Betarq, SLP.

Fins al setembre de 2021 no va ser possible reprendre la Comissió interadministrativa de seguiment del projecte, que va plantejar la necessitat d'actualitzar el programa funcional, tenint en compte l'actualització del model de servei de lectura pública que requereix la ciutat de Barcelona, així com l'evolució del Pla director de l'entorn de la Ciutadella.

La Biblioteca Pública de l'Estat a Barcelona exercirà el paper impulsor i coordinador del nou model de servei a la ciutat. Una biblioteca central urbana que contribuirà a la cohesió social i aportarà valor a la comunitat amb un gran impacte cultural, educatiu i econòmic al territori. En el context d'aquest model, la ciutadania pren un paper principal i la biblioteca posa a la seva disposició diferents recursos per garantir l'equitat social i fomentar la cultura, el coneixement i el debat d'idees en un sentit ampli a través de quatre àmbits d'acció estratègica: descobrir, aprendre, crear i compartir.

La biblioteca central urbana de Barcelona, amb una superfície útil de més de 16.0000 m², aportarà una dimensió metropolitana a les seves funcions i esdevindrà el principal motor d'innovació en els serveis de lectura pública, accés i creació de coneixement i promoció de drets culturals, educatius i digitals al conjunt del Sistema de Lectura Pública de Catalunya.

La Generalitat de Catalunya té transferida la competència de gestió de la Biblioteca Pública de l'Estat a Barcelona. Tenint en compte el rol que aquesta biblioteca ha d'exercir com a central urbana i capçalera de la xarxa de biblioteques públiques de la ciutat, la proposta de l'Ajuntament de Barcelona és que la Generalitat s'integri al Consorci de Biblioteques de Barcelona per a la gestió concertada de la biblioteca, juntament amb el propi Ajuntament i la Diputació de Barcelona.

Barcelona va ser declarada Ciutat Literària per la Unesco el 2015, tant per la rellevància i solidesa del sector editorial de la ciutat, així com de la trajectòria de la resta d'agents de la cadena de valor del llibre, els projectes nacionals i internacionals al voltant del llibre i la lectura, i l'empremta que hi han deixat grans escriptors i escriptores al llarg de la història. Per reforçar-ne l'important paper, la biblioteca central de Barcelona serà un gran espai cultural a l'entorn del llibre i l'expressió escrita, oral i transmèdia; confluència entre la ciutadania i el món professional; la paraula, la imatge i l'art. Un espai d'experimentació i innovació en el foment de la lectura i l'escriptura, i d'innovació tecnològica, educativa i social, en aliança amb institucions de tot el país i internacionals; de formació dels mediadors de la lectura i altres professionals de la cultura i de producció de continguts digitals.

7.2 LÍNIA 2: DRET A LA LECTURA, A L'ESCRITURA I A L'EXPRESSIÓ ORAL. DRET A LA PARTICIPACIÓ ARTÍSTICA

Aprendre a pensar de manera crítica i lliure, a construir-se una identitat com a individu i ciutadà, a desenvolupar-se en societat com a subjecte polític, implica formar-se en la lectura, l'escriptura i l'expressió oral.

D'una banda, doncs, la promoció de la lectura cal que se centri en garantir que la ciutadania accedeix a una cultura lectora, facilitant-ne itineraris. Des de les biblioteques, doncs, s'ha de poder garantir l'exercici del dret a poder parlar i a poder escriure, a ser escoltat i a ser llegit pels altres. Més que el canal, la importància rau en poder transformar allò que es vol, allò que es desitja, en paraules; que tothom pugui construir-se la seva història.

Entenent l'escriptura com a donar la paraula al ciutadà, per tal que comuniqui allò que vol, quina ha de ser la funció de les biblioteques? I quina relació han d'establir amb la resta d'agents vinculats a la creació i a l'àmbit educatiu, agents del sector de llibre, etc. L'oportunitat, tant per al sistema educatiu com per a les biblioteques, és que l'escriptura i l'expressió oral i escrita són competències transversals.

Si la biblioteca ha d'esdevenir el centre de les polítiques públiques de lectura i de la socialització, ha de vetllar perquè ningú en quedi fora. Pot enfortir el vincle amb els agents de l'entorn, interactuant amb entitats que treballin amb col·lectius que no hi acudeix i reforçar i incorporar els perfils professionals de biblioteques que desenvolupin aquesta tasca. I cal també reforçar aquelles figures que interpel·len col·lectius concrets, com els perfils professionals especialitzats en públic infantil i juvenil, o amb un perfil intercultural.

2.1 Reforçar la relació entre lectura i escriptura per garantir el dret a expressar-se des de la xarxa de Biblioteques de Barcelona

Tenint en compte els canvis d'hàbits, cal escriure d'una manera que es pugui tornar a llegir. En aquest sentit, tenint present que lectura i escriptura tenen mecanismes diferents, cal ser ambiciosos en les estratègies que reforcin l'escriptura.

Amb el programa Municipi lector, per exemple, ja es posava de manifest la relació entre lectura i escriptura: es treballava amb pediatres del municipi, ensenyant des de les biblioteques la importància de la lectura i com podien ajudar les famílies. Una altra manera de transformar l'experiència lectora és a través dels clubs de lectura virtuals, o l'ús de la tecnologia audiovisual i dels mitjans socials per dur a terme les sessions, recomanacions, etc. A partir d'un taller de lectura literària, se'n pot fer un d'expositiva, de manera que s'enriqueixi el treball de lectura personal. I això pot traduir-se alhora en contribucions a les xarxes socials. La idea és interrelacionar i retroalimentar tots aquests espais.

Pel que fa a la comunicació, la recerca en aquest àmbit posa de manifest que molts dels projectes i activitats que es duen a terme no es comuniquen de manera eficient. Les biblioteques disposen de web, xarxes i mitjans socials, butlletí electrònic, pantalles informatives, material imprès, a més de la relació amb els mitjans de comunicació. Quina valoració se'n fa de l'estratègia comunicativa? Es té en compte l'actual fragmentació d'audiències i el gran nombre d'usuaris d'Internet? I quines diferències existeixen entre els participants habituals i les persones que no són usuàries de biblioteques? Caldria, doncs, una anàlisi de les dades per obtenir-ne una fotografia actual, i tenir en compte les diversitats, posant en primer pla les persones que són als marges, amb l'objectiu de treballar com hi arribem i com les podem interpel·lar.

- 2.1.1 **Ampliar el Programa d'acció lectora de la ciutat de Barcelona**, d'acord amb l'Institut de Cultura de Barcelona: aquest programa va més enllà de la biblioteca com a institució i involucra tots els agents relacionats amb la lectura: el món educatiu, el món editorial, i en general tots els sectors vinculats amb les arts, la cultura i la ciència, i també els mitjans de comunicació.
- 2.1.2 **Generar espais d'escriptura**: erigir la biblioteca com a comunitat de persones lectores crítiques, capaç d'acompanyar i enfortir la ciutadania per transformar-la en comunitat escriptora, capaç de crear continguts diversos, inclusivament, literaris o informatius, arrelats a les seves comunitats i territori. Generar continguts per ser contrapès de les grans indústries, adaptat al context de cada equipament. Formar els professionals en el rol d'acompanyant i dinamització de comunitats. Mantenir una oferta àmplia de clubs de lectura, tant en format presencial com en línia. Recuperar el programa *Què llegeixes?*, crear l'Espai d'orgull lector, tal com passa en l'àmbit de l'esport, i reforçar el Bibarnabloc. Obrir tallers d'escriptura digital a partir de la lectura: com escriure a les xarxes socials.
- 2.1.3 **Millora l'estratègia comunicativa de les activitats, projectes i serveis que s'ofereixen des de Biblioteques de Barcelona**. Redissenyar el web de les Biblioteques de Barcelona amb un format més accessible i amb continguts integrats procedents d'altres plataformes (vídeos, xarxes i mitjans socials, etc.)

2.2 Generar continguts a nivell local és clau per lluitar contra l'economia de dades

Vivim en un context d'individualització i trencament de vincles, on les estructures formals i informals que afavorien la cohesió social, com la feina o els comerços, s'han fragmentat, donant lloc a la pèrdua d'aquests vincles comunitaris. La creació de continguts, per exemple, depèn cada vegada més de les grans empreses, que proposen una lectura lligada a la indústria de l'entreteniment.

Alhora, segons *l'Estudi anual de xarxes socials*¹⁴ hi ha un descens en l'interès a generar continguts. Cal, doncs, crear entorns que promoguin la creació de continguts des de la xarxa de biblioteques per contrarestar els d'altres agents majoritaris que ocupen l'espai d'Internet i l'espai mediàtic.

Pel que fa als continguts en català, tal com assenyala la literatura acadèmica, el 90 % del que es llegeix no reflecteix la diversitat del nostre entorn, encara que s'hagi creat en català, perquè s'ha fet a partir de patrons homogenis, que sovint responen únicament a criteris comercials. De fet, les dades de la xarxa de biblioteques mostren sovint que els documents més prestats responen sempre a un mateix patró i que, malgrat que es facin activitats de foment de literatura diversa, no es mobilitza tot el fons.

Tenint en compte les tendències del mercat, quin ha de ser el rol de biblioteques? I en l'era digital actual, on la literatura també ha demostrat que bona part del públic jove té dificultat per llegir textos expositius, per trobar i diferenciar la informació adequada, quina és la posició de la xarxa de biblioteques? La recerca també demostra que la comprensió lectora és més elevada quan el suport és el paper, per sobre de la lectura digital. Per poder afrontar aquest repte, des de les biblioteques quedaria pendent desenvolupar processos d'innovació interns, trobar temps per presentar i compartir propostes de millora internes, ampliant els actuals espais de treball.

¹⁴ <<https://iabspain.es/estudio/estudio-de-redes-sociales-2022/>>

En darrer lloc, si bé es disposa de moltes dades referents a les diferències de préstec i al perfil de les persones que en fan ús, manquen estudis amplis d'aquestes dades, estudis d'impacte. Alhora, si bé les dades ja mostren diferències de préstec entre diferents barris segons el nivell de renda, per exemple, manca tenir el coneixement de totes aquelles persones que no fan ús del préstec i que no acudeixen a les activitats de les biblioteques. Cal també aprofitar el coneixement informal del personal que coneix els lectors o els participants a les activitats. Per tot això, és important saber què volem preguntar a les dades, que vindrà definit pels objectius que s'estableixin.

2.2.1 **Generar projectes on els usuaris participin en la creació i cocreació de continguts en diferents formats.** Formació al personal en processos d'innovació i participació.

2.3 Aprofundir en el marc conceptual del cànon literari per tal de poder transformar les experiències lectores de cada persona, garantint arribar a tothom

La visió sobre el cànon és diversa i heterogènia, i cal que sigui analitzada. D'una banda, s'afirma que ja se saben quins són els llibres que ens particularitzen com a cultura, quins cal preservar per a les generacions futures. De l'altra, s'afirma que el cànon es va construint dia a dia. I també hi ha qui diu que cada lector té el seu cànon, construït en funció de les seves expectatives.

El que sí que és compartit, però, és la necessitat d'aprofundir-hi i d'ampliar-lo amb diferents llenguatges literaris, i fins i tot anant més enllà de la literatura. De fet, tenint en compte que més del 21,6 % de la població de Barcelona és d'origen estranger, i que l'any 1991 el pes de població estrangera no arribava a l'1,5% del total, com s'ha traslladat aquest creixement en l'evolució del concepte del cànon?

Més enllà d'aquesta qüestió, el traspàs del coneixement no és només responsabilitat de l'educació, també ho és de les biblioteques com a garants de l'educació al llarg de la vida. Cal, doncs, reivindicar el treball dels cànons, pensant com abordar-lo des de la biblioteca pública, on ja hi ha exemples de bones experiències. El focus no és en què llegim, sinó en com ho fem, on l'objectiu podria ser la transformació de la lectura en una experiència personal de plaer i de ciutadania, de construcció de comunitats lectores.

La mesura de govern *Cap a una política pública de cultura i educació*¹⁵ afirma que, en els projectes culturals i educatius, «s'entén que cal anar més enllà d'un cànon determinat», promovent la idea que hi ha diverses excel·lències, treballar a partir de criteris de qualitat i on el foment del pensament crític sigui en l'arrel de totes les propostes.

Agafant la definició primera, llegir el cànon és viure el patrimoni literari, preservar-lo, i caldria transmetre'l d'una manera viva a les noves generacions per evitar-ne la seva pèrdua. Quin és el grau de coneixement de la literatura catalana, per exemple? I quina és la tasca de les biblioteques públiques en aquest sentit? El Pla de drets culturals¹⁶ de la ciutat defensa com a principi que «la llengua catalana ha estat històricament un element central de dret que ens identifica i ens enriqueix culturalment», i que «l'enfortiment d'aquest dret vinculat a la llengua pròpia, l'alfabetització i la llibertat d'expressió» és central, juntament amb el «reconeixement de les diversitats lingüístiques amb les que cohabitarem».

¹⁵ <https://www.barcelona.cat/barcelonacultura/sites/default/files/mg_culturaeducacio_plaaccio_af.pdf>

¹⁶ <https://www.barcelona.cat/aqui-es-fa-cultura/sites/default/files/2022-11/CAT_PlaDretsCulturals_0.pdf>

Pel que fa als hàbits, algunes veus del sector editorial afirmen que cada cop es llegeix més del mateix, que tothom llegeix el mateix relat i que el repetim. Des dels equipaments públics, doncs, caldria treballar per aconseguir una lectura des de la diversitat literària, cultural i lingüística. Partint dels projectes de promoció lectora que ja es duen a terme, caldria reforçar-los i donar-los-hi visibilitat. En aquest sentit, els objectius de la Política de desenvolupament de la col·lecció estan alineats amb el model de ciutadania pel qual la xarxa de biblioteques treballa?

En aquest sentit, és important tenir en compte el factor de la vergonya de reconèixer el que s'ha llegit, no llegit, el que no ha agradat o mai es llegirà. Tenint en compte aquest tabú, des de la xarxa de biblioteques es podria treballar per desmitificar certs aspectes i facilitar l'accés i la participació de tothom. Alhora, es percep un replegament d'un seguit de col·lectius que abans acudien a la biblioteca i ara, en canvi, no tant, amb la qual cosa cal reforçar la tasca proactiva per acostar-nos-hi, evitant que els marges es repleguin encara més. Una possibilitat és el reforç de la lectura fàcil, treballant les habilitats lectoescriptores i, en un sentit ampli, reforçar els projectes de participació activa, que afavoreixen el sentiment de pertinença en l'esdeveniment i, de retruc, de l'equipament.

En darrer lloc, respecte a l'obligatorietat d'un cànon, cal plantejar aquest marc? S'ha de diferenciar l'educació literària d'allò que s'anomena la literatura pel plaer? I al mateix temps, per què ha de ser diferent la lectura de l'assaig o del llibre científic i acadèmic? A qui interpel·la el cànon? Amb les obres canòniques s'aconsegueix arribar a qui es vol arribar? Caldria analitzar els processos de participació i de relació, veient què funciona i què no, tenint també en compte que els cànons responen a relacions de poder, a interessos determinats, a una determinada manera d'entendre la societat. I les biblioteques estan en una posició privilegiada, neutra, de manera que la prescripció pot respondre a altres criteris, com l'estètic o el gust personal de qui recomana.

Poden revisar-se els models de bones pràctiques, aprenent de qui desenvolupa bons projectes, i intentar implementar-los, treballant de manera col·lectiva. L'objectiu hauria de ser que una persona acabi l'educació obligatòria sabent què és un poema de qualitat i què no ho és, diferenciant els referents i coneixent-los. Tenint en compte la forta demanda de posar en valor el patrimoni literari, es poden pensar activitats que girin a l'entorn de la creació literària. Com a exemples de projectes actuals, hi ha els de recuperació de memòria i documentació local, història oral, etc., o l'adquisició de documents amb perspectiva intercultural que sol respondre a la realitat de l'entorn de cada biblioteca, projectes que han d'incorporar també la perspectiva de gènere i la mirada intergeneracional i interseccional.

2.3.1 Obrir un espai interdisciplinari intern de discussió del paper de les biblioteques en relació al cànon: què és el cànon literari català i castellà? Quin és el cànon universal? Com han de desenvolupar-se les especialitzacions de cada biblioteca? Quins mínims compartits cal assegurar per a totes les biblioteques?

2.3.2 Transformar la lectura literària, compaginant la diversitat textual, literària, cultural i lingüística per construir comunitats lectores. Treballar línies de lectura diverses, afavorint l'obertura de nous imaginaris i de nous lectors: experiències com les que ja es duen a terme en el marc de l'aplicació de polítiques de gènere, etc. Dissenyar estratègies de promoció lectora apel·lant el contingut, no el continent. Generar espais de trobada de biblioteques més enllà de Barcelona, espais que depenguin dels interessos o de les característiques dels equipaments, més que del districte on s'ubiquen. Per exemple, es podria generar un grup de biblioteques de muntanya. Investigar, difondre i generar patrimoni cultural de la comunitat on es troba la biblioteca.

2.4 L'acció amb famílies és clau tenint en compte que és un dels factors predominants pel que fa a la reproducció de les desigualtats

Segons les enquestes PISA, la diferència pel que fa als hàbits de lectura a casa entre el jovent de famílies amb un capital cultural mitjà i alt i el de famílies de capital cultural baix és cada cop més gran. El resultat d'aquesta desigualtat pot veure's en l'etapa escolar, on el jovent del primer grup avança en un any escolar al segon. En aquest context, i tenint en compte el sistema educatiu, quin és el rol de les biblioteques?

Possiblement la tasca de les biblioteques i el món de la lectura s'hagi centrat massa en la lectura de creació (que no literària) i en el relat, oblidant que la lectura va molt més enllà. Així, la xarxa de les biblioteques pot ampliar els coneixements, esdevenint un equipament que ajudi a reduir la bretxa abans assenyalada al llarg de la vida.

Segons la literatura acadèmica, cada vegada és més clar que la família és un dels eixos determinants en la reproducció de les desigualtats, fins i tot per sobre del centre educatiu. És per això que actualment ja s'estan desenvolupant moltes propostes des de l'àmbit de pediatria, treballant la comprensió lectora de les famílies dels nadons juntament amb la cura, la higiene o l'alimentació. Com a propostes, el programa Nascuts per llegir, que encara es du a terme en algunes biblioteques, podria reforçar-se i ajudar a consolidar aquesta estratègia de biblioteques. O bé els clubs de lectura, anant més enllà de llegir un relat, o programes com el Municipi lector que, tal com el nom indica, implica entitats i ciutadans d'un mateix municipi. Al cap i a la fi, es tracta d'avançar en la creació de l'escola de famílies.

Aquesta tasca amb famílies pot interrelacionar-se amb la gent gran, ja que sovint tenen cura dels infants. Les biblioteques podrien ser acompanyants en la tria de lectures o en l'aprenentatge de llegir un conte, on el factor vergonya apareix novament com una de les barreres a l'hora d'explicar-los. I aquest acompanyament al llarg de la vida és també rellevant tenint en compte les dades de projecció de l'esperança de vida, que es preveu que vagi augmentant, ja que la formació i el reciclatge formatiu seran necessaris per garantir la igualtat intergeneracional, entre d'altres factors.

2.4.1 Ampliar la formació de persones adultes: més enllà dels llibres, altres formats de coneixement, i amb el reciclatge de la formació com a element central (les generacions futures tindran un nivell de formació molt més elevat). Impulsar les accions i els serveis d'extensió bibliotecària al territori i en espais no convencionals fora dels equipaments de les biblioteques (centres d'atenció socio sanitària, medi obert, festes, etc.).

2.5 El treball permeable de la xarxa de Biblioteques de Barcelona, tant entre biblioteques com entre biblioteca i centres d'investigació, és bàsic per afrontar els reptes actuals

La recerca demostra que la xarxa de Biblioteques de Barcelona i els centres educatius i d'investigació comparteixen objectius i els que no són compartits són complementaris, pel que caldria reforçar el diàleg entre si. Fer un mapa que permeti, a més de les biblioteques públiques, situar i visualitzar les biblioteques escolars, els centres de documentació especialitzats, etc., sembla necessari, per conèixer el territori i també per optimitzar els recursos públics.

Aquest treball conjunt entre sistema cultural, educatiu i d'investigació és necessari per afrontar els reptes de la societat actual. A més d'Internet, que ha facilitat la connexió entre

persones, cal partir del coneixement, revisant què s'ha fet abans, i dialogar amb les persones que han desenvolupat experiències prèvies. En aquest procés d'anàlisi i redacció els objectius, s'ha d'incloure-hi tothom de l'ecosistema: persones de les biblioteques, docents, participants, i també les universitats, facilitant així la transferència de coneixement. I, si bé encara no forma part de la nostra rutina, aquests objectius haurien d'acompanyar-se de l'avaluació de qualsevol acció. Això també ajudarà a establir uns objectius realistes, tenint en compte que la xarxa de biblioteques forma part d'un ecosistema més gran i que els reptes d'aquest ecosistema difícilment es resoldran només amb la tasca d'un dels agents.

Actualment, segons la diagnosi, es treballa més per unitat de biblioteca que no pas com a conjunt i la comunicació interna esdevé un punt feble pendent de resoldre. Alhora, des de serveis centrals es reclama una major tecnificació i permanència dels perfils, juntament amb una transformació digital dels diferents processos administratius. Tot això permetria fer més tasques propositives, a més de donar resposta a totes les demandes que es reben.

Així doncs, per tal que aquesta permeabilitat sigui possible, d'una banda cal tenir bons sistemes de seguiment de determinats serveis i projectes amb sistemes de gestió integrats. De l'altra, cal generar xarxes col·laboratives de treball, amb el suport de l'administració i que no depenguin del voluntarisme. De fet, tenint en compte que el dia a dia sempre limita el temps de reflexió, caldrà trobar la manera de fer més eficaces les agendes de treball per aconseguir els objectius que es volen.

D'aquesta manera la biblioteca esdevindria un equipament permeable amb l'entorn i, igual que podria passar amb d'altres espais com centres cívics o oficines d'atenció ciutadana, podria convertir-se en un punt multiservei sense alterar la seva funció. Així, tot l'enxarxat d'agents compartiria una mateixa perspectiva des de les seves diferents funcions.

2.5.1 Esdevenir un pol d'atracció per a les polítiques públiques de foment de la lectura, visibilitzant i potenciant el rol dels professionals de la biblioteca com a mediadors i especialistes. Mantenir i reforçar el vincle amb els autors i autores i tot el sector del llibre: editorials, llibreries de proximitat, etc.

2.5.2 Garantir l'accés a la cultura, amb l'objectiu a llarg termini d'assolir una societat de ciutadans capaços de discernir i que exerceixin aquest discerniment de manera activa. Treballar més a fons i coordinadament la metodologia, seguiment i avaluació dels projectes de promoció lectora d'entorn, liderats pels professionals de les biblioteques públiques. Fer un mapa de biblioteques públiques i de les biblioteques escolars i projectes de lectura als centres educatius. Mantenir el vincle amb la programació literària i de promoció de la lectura i el coneixement a la ciutat: Barcelona ciutat de la literatura, festivals i programes literaris, artístics, científics i tecnològics, i altres esdeveniments i congressos internacionals del món del coneixement, etc.

2.6 Adequar els perfils professionals de les biblioteques perquè esdevinguin veritables dinamitzadors de comunitats lectores al llarg de la vida

Tenint en compte la vessant social i comunitària de les biblioteques, actualment ja s'ha incorporat perfils del món social, com ara d'educació social. Tanmateix, caldria reforçar-los i incorporar també els perfils de dinamització de comunitats lectores, on es faci una lectura crítica acompanyada de l'escriptura i l'expressió oral. Així mateix, tenint en compte els canvis socials i demogràfics de la ciutat cal assegurar la presència dels diferents tipus de perfil i que els llocs de treball puguin ser ocupats per persones amb coneixement de la realitat cultural de l'entorn.

Per això, la diagnosi posa damunt la taula la necessitat d'una formació que inclogui el coneixement generat per centres de recerca i universitats, juntament amb haver-se nodrit àmpliament de la lectura. Les universitats, però, tenen el repte de seguir transferint el coneixement, que vagi cap a les biblioteques i més enllà. En aquest sentit, doncs, cal també el perfil d'una persona que vinculi l'aprenentatge i l'ensenyament al llarg de la vida.

En darrer lloc, tenint en compte els canvis socials i demogràfics de la ciutat i l'augment del nombre de biblioteques en els darrers anys, cal una revisió dels perfils que conformen els equips en un sentit ampli: llocs de treball, competències, condicions, diversitat cultural, etc., assegurant la presència dels diferents tipus de perfil i que els llocs de treball puguin ser ocupats per persones que s'hagin format en el respectiu àmbit, amb condicions econòmiques adequades al lloc de treball i afavorint-ne la permanència.

2.6.1 Formar i adequar l'equip de biblioteques (llocs de treball, competències, especialitzacions, etc.) al context i a les demandes actuals.

7.3 LÍNIA 3: DRET A L'EDUCACIÓ, A LA FORMACIÓ CONTÍNUA I A L'ALFABETITZACIÓ CULTURAL

La biblioteca ha de posicionar-se com un servei de suport a l'aprenentatge al llarg de la vida, en xarxa amb l'entorn i la comunitat educativa; un espai on els professionals se centren i desenvolupen processos d'aprenentatge, de creació i de vincle.

El lligam entre les biblioteques públiques i el sistema educatiu és clau per treballar tots els processos d'aprenentatge fora de l'horari lectiu, enfortint la mirada de ciutat educadora.

3.1 La transformació del vincle entre el sistema educatiu i la xarxa de biblioteques és clau per reforçar Barcelona com a ciutat educadora

Tenint en compte que l'avantatge de les aules d'educació primària i secundària és que és on hi ha tot l'alumnat, sense oblidar els problemes de segregació, les biblioteques cal que es preguntin com arribar-hi encara més. Cal reforçar aquells processos de creació i d'aprenentatge que siguin significatius per a l'alumnat i buscar estratègies per fer-lo acostar a la biblioteca fora de l'horari lectiu.

D'altra banda, la diagnosi sobre les relacions entre cultura i educació desprèn un cert fer a partir d'intuïcions, que alhora és irregular, pel que caldria estructurar propostes i la manera com es comparteixen, explicant els seus beneficis. D'aquesta manera l'ecosistema educatiu percebria la xarxa de biblioteques com un agent complementari en l'assoliment dels seus objectius, més enllà d'accions específiques. Cal també saber què i com s'està treballant als diferents espais educatius, per tal de no duplicar-se i poder potenciar la complementarietat de les biblioteques allà on poden fer una major aportació. Aquesta proactivitat també ha de servir per conèixer els espais i els mateixos infants i joves.

En referència a les biblioteques escolars i els projectes de lectura als centres educatius de Barcelona, cal analitzar-ne la situació a fons. Les biblioteques públiques, en tant que no estan vinculades al currículum sinó que l'amplien, poden tenir un grau d'experimentació més elevat que el dels centres educatius i poden dur a terme un treball més estretament vinculat amb les emocions.

En darrer lloc, a banda del treball amb les escoles bressol i centres de primària, que concentren el gran gruix d'activitats, cal reforçar el treball amb els instituts, escoles d'adults i centres ocupacionals per arribar als joves i potenciar experiències significatives: es podria desenvolupar un programa estructural com fan d'altres equipaments culturals de la ciutat? Quin ha de ser el rol de les biblioteques pel que fa a l'ampliació del currículum escolar? I al final de l'etapa d'educació obligatòria, quan molts joves queden fora del sistema, quin ha de ser el rol de les biblioteques? S'ha de reforçar el paper d'agent acompanyant? Cal reforçar la feina que ja es fa amb educadors i educadores?

Altres aspectes que poden posar-se damunt la taula són si els espais que les biblioteques tenen actualment afavoreixen la interacció del jovent, més enllà de la presència en espais d'estudi. I, si es considera que cal fer canvis, aquests es poden afrontar a partir del treball directe, deixant espai al jovent per tal que expliqui i decideixi què necessita.

Per tot això, cal en primer lloc una anàlisi sobre el que s'està oferint en aquests moments, valorant-ne la seva qualitat i la seva visibilitat. Alhora, cal que les relacions biblioteca-sistema educatiu no depenguin de la bona sintonia entre dues persones, sinó que estiguin estructurades i pensades en un sentit ampli. En aquest sentit, es poden estrènyer els vincles

amb els equips docents i, on sigui necessari, amb les persones responsables de les biblioteques escolars, avançant cap a propostes a llarg termini més que connexions curtes. Cal també un reforç dels recursos humans i econòmics i, en cas que no pugui ser, convé fer un replantejament de les prioritats, per tal de d'avançar en el canvi de manera de fer.

- 3.1.1 **Posicionar la biblioteca com el node educatiu de referència passada l'etapa obligatòria i reforçar la seva presència en l'espai no formal i fora de l'horari lectiu.** Ampliar els perfils professionals en l'àmbit de la pedagogia, que es dediqui al tema d'escoles, el de biblioteca infantil o el de biblioteca tecnològica. Obrir espais formals de trobada entre biblioteques i equipaments culturals per definir projectes educatius conjuntament. Projecte experimental des de les arts i amb les biblioteques a partir dels projectes educatius que ja s'estan fent des de fa temps.
- 3.1.2 **Impulsar el programa de promoció lectora en la primera infància i a les famílies, conjuntament amb les escoles bressol municipals i altres agents.** Impulsar amb l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona el projecte Bressol i biblioteca al barri. Formació de les educadores d'escoles bressol municipals en promoció lectora. Complementar el projecte de lectura als patis oberts. Recuperar el projecte Nascuts per llegir, etc.
- 3.1.2 **Definir un programa estructural de promoció lectora conjuntament amb els centres educatius.** Anàlisi de la situació actual, amb la valoració de determinades experiències que puguin ser escalables. Projectes de cocreació amb centres educatius (primària, secundària, centres d'adults, universitats). Impulsar amb el Consorci d'Educació de Barcelona els plans educatius i de formació de cada biblioteca-centre educatiu.
- 3.1.3 **Programa de suport a les biblioteques escolars:** anàlisi de l'estat general i banc de propostes a partir d'un grup de treball creat *ad hoc*, per així valorar-ne el seu impuls. Actualitzar el repositori de materials per a visites escolars disponibles, compartint tot el que es fa i evitar duplicitats. Actualitzar el marc comú per a totes les biblioteques de la ciutat però adaptable a cada context.
- 3.1.4 **Obrir espais de treball bidireccionals amb infants i joves,** complementant les propostes amb centres educatius i fomentant la formació dels responsables de programació de les biblioteques.

3.2 L'ecosistema educatiu (centres educatius, biblioteques públiques, professionals, famílies, etc.) és un element cabdal per abordar els reptes dels processos d'aprenentatge a la ciutat

Les biblioteques poden tenir un rol clau en l'aprenentatge al llarg de la vida, despertant l'interès i la curiositat des de diferents eines i activitats, i des de la informació, el coneixement i les emocions. A més de pensar en el qui i en el què, tots aquests processos poden fer-se en cooperació i en xarxa, a partir de l'escolta, i identificant necessitats i desenvolupant propostes de manera oberta i flexible. Si bé ara ja hi ha grups de treball transversals, podria plantejar-se una organització estructural i genèrica, pensant en el rol que han de jugar-hi les universitats, sobretot pel que fa a l'educació de la població adulta que ha tingut menys oportunitats educatives i culturals. Així, es podria aprofundir en aquesta aliança, anant més enllà de la formació reglada i obrint i ampliant els espais més propers i de caràcter informal.

L'ecosistema, a partir de la complementarietat dels diferents agents, permet arribar a més llocs i treballar diferents àmbits; també permet traçar itineraris més individualitzats, identificant les necessitats de cada persona i cenyint-s'hi, combinant-los i complementant-los amb els processos col·lectius. En els espais de cultura i educació de participació activa, per exemple, s'observa com el jovent pot experimentar amb la literatura, encara que no sigui aquella considerada canònica, a més de treballar la lectura i l'escriptura des d'una altra mirada. Poden analitzar-se cançons, treballar-se l'accentuació i la rima (que alhora són al currículum de l'escola), a més de treballar aspectes com la identitat o la posició que cada persona té al món, aspectes que no són tan presents en l'àmbit de l'educació formal.

En aquest ecosistema també hi juga un rol clau la figura de les persones mentores, aquella que acompanya, que dóna suport. En un taller educatiu, per exemple, aquest canvia quan el fa una persona que és referent en l'àmbit en el qual s'estigui treballant, i el vincle que pot arribar a establir-s'hi genera una connexió que és important per al desenvolupament de l'activitat o acció que estiguem duent a terme.

Pel que fa al rol de les famílies, els diferents agents de l'ecosistema haurien de complementar-se i donar veu a les diferents opinions. La xarxa de biblioteques, en aquest sentit, també té la tasca d'obrir aquest espai d'opinions diverses, a més de reforçar els projectes que s'estan fent amb les famílies i generar-ne de nous, tenint però en compte el context on s'ubica cada equipament, aspecte que és clau en una ciutat diversa en molts sentits com Barcelona.

Referent a l'àmbit educatiu, es poden reforçar els vincles territorials d'educació (Consorti d'Educació de Barcelona, Centres de Recursos Pedagògics, tècnics d'educació, etc.) i, agafant una mirada més àmplia, també es pot pensar en els centres d'atenció primària, entre d'altres múltiples agents. En casos d'edats concrets, com els joves, es poden estrènyer els vincles amb casals o amb l'àmbit de l'educació i el treball social, entre molts d'altres.

Per tot això, per transformar la biblioteca com a espai multiservei que aporta una mirada global vers l'ecosistema cal, en primer lloc, passar d'una mirada centrada en la biblioteca com a unitat a una mirada de conjunt. En segon lloc, cal generar espais formals de trobada, entre biblioteques i equipaments culturals, i entre agents diversos (que poden variar segons els objectius als quals es vol arribar), fomentant la porositat dels equipaments. En aquest sentit, es poden reforçar propostes com la comissió de lectura pública. Cal, però, reconèixer i impulsar també espais de caràcter més informal i quotidià, que puguin facilitar un contacte més estret i àgil entre diferents agents. Aquests espais, formals o informals, és important que tinguin lloc en el marc horari laboral, pel que caldria ampliar les hores de no permanència a biblioteca, afavorint així el teixit d'aliances. Cal també solucionar els aspectes tècnics (com ara la documentació), de manera que aquests no suposin una barrera en el treball en xarxa i, en darrer lloc, proporcionar els recursos econòmics i humans necessaris per dur-ho a terme. Les demandes han canviat tant que caldria reforçar perfils clau com el personal bibliotecari informàtic o pedagog, per exemple.

3.2.1 Posicionar la biblioteca com a equipament per a l'aprenentatge al llarg de la vida, en xarxa amb l'entorn i la comunitat educativa. Afavorir els projectes transversals que involucren diversos actors, facilitant un aprenentatge holístic i integral: reforçar els vincles amb els diferents agents, que variaran segons els objectius i a la població a la qual es dirigeixin. Dissenyar un programa de vinculació amb famílies a partir de les experiències que ja es tenen. Definir un programa de mentoratge: que identifiqui referents per als diferents grups de persones participants, facilitant l'itinerari i el pas cap a dins de l'equipament. Mantenir un programa d'alfabetització digital, mediàtica i informacional.

- 3.2.2 **Definir projectes culturals de xarxa i territori, treballant amb els agents existents i amb d'altres per tenir en compte les necessitats de la comunitat i del territori.** Treballar des de la base, perquè si bé cal una visió de ciutat, és positiu que els agents que conformen un territori iniciïn projectes sense dependre de la xarxa de ciutat, tot i que en puguin rebre el suport necessari. Millorar la coordinació amb els serveis socials i els centres públics, reforçant la connexió amb entitats que treballen amb d'altres col·lectius. Assegurar que una part de la jornada laboral permeti espais de trobada i intercanvi amb altres professionals de la pròpia xarxa o d'altres agents i equipaments.
- 3.2.3 **Obrir un espai d'autoaprenentatge, reforçant les accions i els projectes per a l'autoformació** (dins i fora de l'àmbit escolar). Reforçar la difusió dels diferents esdeveniments internacionals que se celebren a la ciutat (música, arts, cinema, pensament, ciència, educació, etc.) i fomentar-ne la participació. Impulsar el nou centre de recursos educatius i de documentació en literatura infantil i juvenil de ciutat, vinculat a l'ampliació de la Biblioteca Sant Pau – Santa Creu com a biblioteca de districte.

3.3 La incorporació de les emocions i la seva gestió és clau per al sistema educatiu, la xarxa de biblioteques i per a la connexió entre ambdues dimensions

Tal com afirma la diagnosi de la mesura de govern *Cap a una política pública de cultura i educació*, el sistema educatiu i el cultural «tendeixen a concebre de manera separada el raonament, la capacitat crítica i la investigació (pensament), de les esferes de l'experiència (acció) i de la sensibilitat (emoció)», el que es vincula a «un abordatge segmentat del coneixement, a la fragmentació de sabers i la dificultat per treballar de manera transdisciplinària».

Sobre les dificultats del sistema educatiu i de les biblioteques per incorporar el treball emocional, l'anàlisi és dispar. D'una banda, l'ensenyament reglat i el currículum poden comportar limitacions a l'hora d'incorporar la vessant emocional de l'aprenentatge, si bé amb el temps s'ha anat abordant aquesta qüestió i el currículum pot resultar una oportunitat per al canvi. D'altra banda, pot existir un problema d'identitat docent, que encara segueix vinculat a la transferència de coneixement i no tant en suscitar o en fer emergir el coneixement de cadascú. Possiblement sigui per això que els processos de docència compartida funcionen tan bé, perquè les arts mobilitzen les emocions i suposen un canvi de funcionament a l'aula.

Per tal d'avançar cap a una concepció integral de les relacions entre els àmbits de cultura i educació, un dels objectius de la mesura citada, cal treballar el pensament (la capacitat crítica) i l'acció (el treball en equip i l'experiència), però també l'emoció. Ens cal emocionarnos, aprendre a gestionar les emocions, posant la catarsis al centre, el procés de transformació d'emocions en sentiments, situant aquest procés al nucli dels centres educatius i de la xarxa de biblioteques. Això és rellevant per poder connectar amb les persones que s'acosten i que formen part de les biblioteques de Barcelona, i per fer-ho d'una manera significativa.

Des de la psicologia històrico-cultural, una categoria d'anàlisi central és la mediació, la idea de que la ment es construeix. I, a banda de l'intel·lecte, es ressalten les tècniques del sentiment, que ens permeten desenvolupar l'empatia, el pla de futur, el sentit crític, etc. Segons Vigotski, qualsevol obra d'art és una psicotècnica del sentiment. Dit d'una altra manera, si des de la xarxa de Biblioteques de Barcelona es vol contribuir en l'educació de persones conscients dels reptes socials d'avui en dia, no només calen eines intel·lectuals i cognitives, sinó del sentiment i directives, aquelles que et permeten traçar el teu itinerari de vida.

Si bé des de la xarxa de biblioteques es constata que ja es fa un treball des de les emocions en molts projectes, convindria sistematitzar tot el coneixement que s'ha adquirit i reforçar aquells que ja s'estan duent a terme i ja no poden créixer més donada l'alta demanda. Les biblioteques s'erigirien com un espai d'expressió, un espai que dóna eines i que descobreix vocacions, on les persones participants en són la base. En aquest sentit, cal reforçar la idea de conèixer, de saber què li cal a l'altre, d'aquí la importància dels vincles: quan es fa traspàs de coneixement és molt important el fet de compartir l'entusiasme, la passió per allò que un fa. Per tot això, caldria una prioritjació de tot el vessant emocional, fomentant-ne una organització central i estructural i obrint espais de formació per a les persones treballadores.

3.3.1 Organitzar el coneixement adquirit i reforçar els projectes que ja s'estan fent en aquest àmbit. Incorporar l'eix de les emocions en cada proposta que es desenvolupi des de biblioteques. Facilitar els processos creatius en cooperació amb el sistema educatiu, reforçant l'espai no formal. Treballar en la línia de crear Espais sensorials d'aprenentatge, a partir de les experiències de les biblioteques Bon Pastor i Gabriel García Márquez.

3.3.2 Definir un programa de formació per a l'equip de biblioteques en relació amb el reforç dels vincles i el desenvolupament d'accions amb un component emocional. Millora de la comunicació interna i desenvolupament d'estratègies per a la gestió d'emocions en els equips i del sentiment de pertinença.

3.4 La participació activa és bàsica per tal que els equipaments culturals de Barcelona esdevinguin espais de trobada vivencial

Les biblioteques han d'esdevenir punts de trobada on la gent va a fer-hi activitat, no només a ser mers espectadors. L'objectiu és generar un espai de participació activa on es construeixen processos culturals de manera conjunta. Els diferents plans estratègics de Biblioteques de Barcelona sempre han posat l'accent en els programes de difusió cultural, insígnia del model.

En aquest moment de passa endavant, les biblioteques, a més, gaudeixen d'un marge d'acció que no tenen altres espais, sobretot comparant-se amb l'esfera educativa formal. És per això que poden plantejar projectes i accions més arriscades. Aquestes propostes, però, en relació amb l'entorn, cal que siguin poroses i transversals, que responguin a uns interessos, necessitats i capacitats concretes i que formin part de l'agenda cultural de la ciutat, i siguin diverses en els llenguatges, més enllà de la lectura o l'escriptura. Pot parlar-se de la divulgació científica, de programes de memòria o del foment de la creativitat, per exemple; projectes que connecten cultura i educació posen en valor processos pràctics i d'acció, deixant enrere el mer traspàs d'informació. Caldria, doncs, reforçar els espais de cocreació, ja sigui en el disseny d'activitats o en el pensament dels espais, avançant en el desenvolupament de projectes compartits, d'aprendre fent. En aquest escenari, una biblioteca que desenvolupi un taller de participació artística activa pot aportar una mirada educativa que alhora sigui relaxada i amena, afavorint el vincle i l'emoció.

Obrint aquest espai, les biblioteques de Barcelona esdevindrien nodes que connecten persones que saben fer diferents coses, complementant el que una persona no sap fer i generant un ecosistema viu. D'aquesta manera, s'afavoreix la connexió entre persones, promovent que totes les veus de l'espai tinguin valor, tant per als companys com per a l'equip de dinamització, i es fomenta una major confiança vers les biblioteques. Per tal que això sigui una realitat, cal també assegurar uns espais de treball en comú i en grup adequats, especialment en aquells barris que poden tenir més problemes de connectivitat a Internet o allà on les biblioteques actuen també com a espai de refugi.

Aquesta participació activa és també clau si es té en compte la tendència homogeneïtzadora de continguts, especialment arran de l'expansió de les grans plataformes d'Internet. Tenint en compte que la diversitat de continguts pot afavorir-se des de la personalització, des del coneixement de cada persona usuària, el vincle des de la biblioteca esdevé novament clau per poder fer un acompanyament segons les necessitats detectades de cada persona. A més, la diagnosi també indica que, per tal que un equipament esdevingui referència, cal generar aquest vincle. L'equipament, doncs, ha de ser permeable amb l'entorn.

3.4.1 Definir un programa de processos culturals comunitaris, afavorint la participació directa de la ciutadania. Disseny de propostes arriscades, aprofitant el marge de maniobra dels equipaments i que afavoreixi la participació de tothom, que la gent es faci seva la biblioteca. Definir un marc comú que no talli la diversitat de cada equipament: recollida de bones pràctiques com a proposta.

3.4.2 Desenvolupar un projecte de reforma dels espais, que puguin definir espais de treball en grup i per a tasques en comú, on s'hi puguin parlar i debatre. Espai de normalització: la presència de grups de diversitat funcional o de persones que conviuen amb trastorns i malalties de salut mental afavoreix la seva normalització en espais públics. Sectoritzar els espais de les biblioteques d'acord amb els diferents usos.

3.5 L'aliança entre cultura i educació és clau per a la construcció de subjectes autodeterminats i lliures

Tenint en compte com s'educa i el pes del currículum en el sistema educatiu, cal valorar com s'aprèn des de l'acció de la biblioteca: es promou l'estima pel procés d'aprenentatge o es focalitzen els esforços en els resultats?

El vincle cultura-educació aporta aprenentatges significatius i vivencials: la incorporació de l'artista a l'aula, per exemple, és un revulsiu per al grup classe, on el mentoratge hi juga un paper clau, facilitant que puguin establir-se nous referents i vincles forts. Amb aquest vincle es pot aconseguir, per exemple, que persones que no ho han fet, s'acostin i entrin a la biblioteca, i que percebin el personal de biblioteques com a persones que són atentes a les seves necessitats, a la seva vida.

Cal, doncs, que les biblioteques puguin ser un espai d'escolta de la diversitat, un espai que convidi i que doni les eines per convidar a pensar, ja que l'objectiu final de qualsevol acció del binomi cultura-educació hauria de ser que cada persona aprengui a dirigir la seva vida, a saber què vol fer. Seguint Pablo del Río, aquest és el principi directiu, el d'aprendre a dirigir la pròpia vida a partir de saber apropiar-se del bagatge, del pòsit cultural, que ens dona la literatura, la música, etc.

I aquest objectiu últim, el de capacitar críticament cada persona perquè s'autodetermini culturalment, és especialment rellevant tenint en compte el paper i el pes del mercat i el funcionament actual de la societat occidental. Gràcies al treball artístic en grup es pot afavorir aquell aprenentatge on tothom és necessari des de la seva diversitat, afavorint el coneixement d'uns valors cooperatius que actuen de contrapès vers les grans tendències occidentals actuals.

Les iniciatives que vinculen educació i cultura, a més, segons la mesura de govern *Cap a una política pública de cultura i educació*, «han d'incorporar una visió crítica de la recepció de les expressions artístiques», és a dir, «contribuir a identificar com i per què la societat ha valorat i valora una obra artística o una pràctica cultural determinada».

- 3.5.1 **Reforçar els projectes de cultura-educació** que ja s'estan duent a terme i que promouen la incorporació de figures noves que complement els perfils de biblioteques. Fomentar la diversitat i l'autogestió dels clubs i tertúlies, com els clubs d'escolta, de manera que la biblioteca esdevingui també un continent, una plataforma.
- 3.5.2 **Obrir espais de reflexió, entre els equips d'una biblioteca i entre la xarxa d'equipaments.** Anàlisi dels reptes: quin ha de ser el rol de biblioteques vers l'objectiu de capacitar críticament algú perquè s'autodetermini culturalment? La biblioteca enriqueix l'imaginari de les persones i les fa pensar des d'un altre angle?

DOCUMENT DE TREBALL

7.4 LÍNIA 4: DRET D'EQUITAT EN L'ACCÉS A LA CULTURA I EL CONEIXEMENT I EN LA PARTICIPACIÓ CULTURAL

La ciutat i el govern de Barcelona han signat i s'han compromès amb declaracions internacionals referents pel que fa a la diversitat cultural, els drets culturals i el desenvolupament sostenible. Les biblioteques públiques no en són indiferents. El repte és desplegar aquests compromisos de manera estratègica, concreta i contextualitzada: avançar en l'establiment de directrius polítiques, models d'organització, estàndards de referència i avaluació, així com la dotació adequada de recursos.

4.1 Conèixer, protegir i valorar els drets culturals de la ciutadania és un repte clau per avançar en la construcció d'unes biblioteques defensores dels drets humans

Les biblioteques públiques tenen el repte de (re)definir-se com a promotores dels drets culturals, els drets humans i els valors democràtics. Els drets culturals són una peça clau i interdependent dels drets humans, però encara es tracta de drets poc coneguts i en ocasions minimitzats. Les biblioteques, com a equipament públic, tenen una responsabilitat i una oportunitat per comprendre, reivindicar i desplegar el potencial transformador d'un enfocament basat en els drets culturals, l'equitat i el paradigma d'una cultura centrada en les persones i les comunitats.

D'altra banda, reconeixent el compromís professional del personal bibliotecari amb la cohesió social, resulta necessari reforçar la seva formació i conscienciació en aquest àmbit, afavorint l'autonomia de les biblioteques i del seu personal.

- 4.1.1 **Compromís explícit, estratègic i programàtic de les biblioteques com a protectores i promotores dels drets culturals i els drets humans**, per tal de donar resposta a les desigualtats que existeixen en l'exercici d'aquests drets com a agents actius del Pla de Drets Culturals de l'Ajuntament de Barcelona. Alineament amb pactes, orientacions i xarxes d'agents internacionals i locals en aquesta matèria.
- 4.1.2 **Desenvolupament del rol de la biblioteca pública com agent d'aprofundiment democràtic, dels valors de la democràcia, i en particular de la democràcia cultural**. Programa de protecció de la llibertat d'expressió i de creació artística.
- 4.1.3 **Donar les eines necessàries als professionals de les biblioteques en l'àmbit dels drets culturals, l'equitat i les desigualtats, així com en la interculturalitat, feminismes i gènere, acció comunitària o diversitat funcional**. Programa de formació i suport als professionals de biblioteques en els diferents àmbits.

4.2 Les desigualtats que existeixen en el dret a participar en la vida cultural de la ciutat són un repte central per a les biblioteques públiques

Les biblioteques públiques són un dels equipaments culturals més equitatius de la ciutat, però encara la participació en el seus espais i serveis està condicionada per factors socials i econòmics que deriven en desigualtats.

El dret a participar en la vida cultural de la ciutat inclou almenys quatre dimensions: a) assistència o accés; b) creació i formació; c) pertinença a col·lectius i comunitats; d) decisió sobre l'orientació de polítiques culturals. Les biblioteques públiques intervenen sobre les quatre dimensions i poden fer front a les desigualtats que es generen en l'exercici d'aquest dret. *L'Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona* evidencia que el barri de

residència, la renda, el gènere, l'origen, l'edat, el nivell d'estudis o l'entorn familiar són factors que expliquen aquestes desigualtats i les biblioteques tenen el repte d'assumir-ho.

Certament les biblioteques públiques compten amb informació molt valuosa sobre la participació cultural de la ciutadania. Per exemple, ja s'ha esmentat que el percentatge de persones amb nacionalitat estrangera que té el carnet de biblioteques no només és representatiu de la població estrangera de la ciutat, sinó que supera aquest índex en 7 punts. Però encara és necessari avançar en el coneixement de qui fa servir les biblioteques, les diferents maneres de participar-hi i quines desigualtats condicionen aquesta participació. Perquè moltes persones no fan servir les biblioteques (però potser tenen una vida cultural més enllà de les institucions formals), mentre que d'altres les utilitzen de manera diferent als usos tradicionals que s'han previst. Cal evitar en aquest sentit confondre equitat amb homogeneïtat, perquè no és el mateix fer front a les desigualtats que promoure «la mateixa cultura per tothom».

Així doncs, el repte no només és generar informació per conèixer aquestes desigualtats, sinó també fer-la servir en el procés de presa de decisions sobre l'orientació de les biblioteques públiques. Perquè és en aquesta dimensió del dret a participar en la vida cultural, la de poder decidir sobre l'orientació de les polítiques culturals, on les biblioteques necessitem avançar de manera decidida. Quines aliances i col·laboracions s'estableixen amb entitats i organitzacions diverses per tal de fomentar aquesta participació? Com es pot garantir que aquests lligams amb agents del territori siguin estratègics i alhora fomentin l'equitat en la participació? En definitiva, com es reconeix i fomenta des de la biblioteca la capacitat d'agència de les persones i comunitats?

- 4.2.1 **Programa de participació ciutadana a les biblioteques públiques per garantir l'equitat en el dret a participar en la vida cultural** (accés, formació, creació i decisió). Proves pilot de cocreació i cogestió ciutadana d'activitats o serveis bibliotecaris, especialment entre els joves. Accions específiques per garantir la participació en la presa de decisions sobre l'orientació de les biblioteques públiques per part de les persones, famílies, col·lectius informals, entitats i organitzacions diverses.
- 4.2.2 **Reforç del carnet de biblioteques com a canal de participació en la vida cultural de la ciutat.** Reforçar els programes en col·laboració amb altres equipaments culturals i també amb agents culturals comunitaris. Crear un espai virtual d'informació per a les persones amb carnet des d'on poder accedir ràpidament a les diferents propostes sorgides de la col·laboració amb altres equipaments de la ciutat.
- 4.2.3 **Programa d'intercanvi de coneixement i experiències amb biblioteques escolars, populars, comunitàries.**
- 4.2.4 **Programa d'avaluació de la participació en les biblioteques públiques:** sistematització de la informació disponible, recollida de nova informació sobre desigualtats, anàlisi de l'impacte de programes socials de les biblioteques, desenvolupament d'un sistema de bones pràctiques, foment de la investigació-acció-participativa, etc. Establir un sistema d'indicadors que visualitzi la participació de diferents col·lectius presents a la ciutat a les biblioteques. Actualització del banc d'experiències de les Biblioteques de Barcelona, i difusió en diversos espais.

4.3 La injustícia i la desigualtat també es manifesten en la manca de reconeixement i credibilitat de moltes veus i experiències personals i comunitàries

La societat i les seves institucions poden generar exclusió i desigualtat si no escolten ni reconeixen totes les veus i experiències vitals. La protecció dels drets culturals va més enllà del dret a participar i inclou la protecció del dret a que totes les veus siguin reconegudes socialment i per tant accedeixin a ser escoltades. Especialment quan avui sabem que no totes les persones i comunitats gaudeixen de la mateixa credibilitat, una realitat que s'ha qualificat com injustícia epistèmica. També quan molts col·lectius (migrants o menors tutelats, per citar alguns exemples) es veuen condicionats per un parany burocràtic, per la manca de comprensió i reconeixement de la seva pròpia realitat i existència. Per la seva banda, la falta de sensibilitat cap als drets lingüístics pot reforçar l'exclusió i la manca d'oportunitats vitals. I en d'altres ocasions, moltes famílies acaben experimentant l'exclusió informacional i digital, tant en l'àmbit cultural com educatiu o laboral.

Així doncs, garantir i promoure l'equitat d'expressió és una tasca central de les biblioteques públiques. El repte és identificar els mecanismes a través dels quals es legitimen determinats coneixements, es reconeixen determinades realitats, i d'altres no. Aquesta responsabilitat inclou, per exemple, preguntar-se per com les infraestructures de les biblioteques o els serveis que s'ofereixen poden acabar reforçant desigualtats i exclusions, deixant fora persones i comunitats. Després d'anys de creixement en termes d'equipaments i documents, les biblioteques públiques de Barcelona es troben davant preguntes clau: com guanyar espai per activitats que fomentin la creació equitativa de coneixement? Com adaptar i actualitzar els equipaments davant els criteris de sostenibilitat, accessibilitat i equitat? Com dissenyar els serveis i la comunicació de manera que acostin el màxim de persones i comunitats a les biblioteques (eliminació de totes les barreres arquitectòniques, acollida dels nous usuaris, espais amables per als diferents usos...)? Preguntes que ja eren rellevants abans, però que s'han posat encara més de manifest des de l'esclat de la pandèmia.

- 4.3.1 **Programa de foment dels espais d'expressió i deliberació de les persones i comunitats**, amb especial èmfasi en aquelles més vulnerades i menys presents actualment a les biblioteques; per exemple: menors tutelats, persones amb problemes de salut mental, etc. Programes a hospitals, residències per a gent gran, etc.
- 4.3.2 **Servei integral d'accés a la informació i de suport a la realització de tràmits i tasques administratives.**
- 4.3.3 **Revisió i adaptació de les infraestructures de les biblioteques seguint els criteris d'accessibilitat, equitat i sostenibilitat.** Programa de millores funcionals als edificis ja existents i introducció de noves funcionalitats als projectes de noves biblioteques: intervencions necessàries per a la introducció de la perspectiva de gènere en els equipament existents.

4.4 Manquen espais públics que vinculin persones i comunitats de manera inclusiva, segura i amb respecte de la diversitat

El trencament dels vincles comunitaris, la transformació dels entorns tradicionals de cohesió i pertinença (barri, família, feina, etc.), l'aïllament i la soledat no desitjats o la reproducció de tot tipus de violències i estigmatitzacions són qüestions centrals per a les biblioteques públiques. En tant que espai públic, un dels reptes de les biblioteques és evitar que les persones i comunitats puguin sentir por i vergonya d'apropar-s'hi o que puguin experimentar situacions d'abandonament institucional. Cal oferir alternatives als models de control,

vigilància, sospita, punitivisme, tirania de la mirada, exigència de consum i polarització emocional que caracteritzen les societats actuals.

Tot i els esforços desenvolupats, a la ciutat i als seus barris manquen espais públics que permetin reforçar vincles des de l'autonomia personal, generar comunitat des de la diversitat, fomentar la relació des de la cooperació, rebre afectuosament les persones des del respecte a la seva dignitat, interpel·lar des de la reciprocitat i permetre la permanència temporal des del foment de la pertinença. En definitiva, acompanyar les persones perquè s'adonin i sentin que l'espai públic (de la biblioteca) també es seu i que poden fer-lo servir. Per això, les biblioteques públiques tenen l'oportunitat d'oferir espais públics d'escolta activa de les persones, desenvolupant activitats per acollir i fomentar narratives en primera persona, incorporant la dimensió de les emocions. Es tracta de donar espai per dialogar comunitàriament, perquè les persones puguin compartir necessitats, sentiments i vivències de manera segura.

Aquest enfocament comporta una mirada preventiva, reconeixent que el treball comunitari no és neutre ni està lliure de conflictes provocats per les relacions de poder entre persones i col·lectius. Les biblioteques públiques són també espais on es manifesten algunes de les tensions que existeixen a la societat. Això també s'ha vist agreujat en el context de la pandèmia. Per tant, es torna necessari continuar treballant, d'una banda, per incorporar-hi la prevenció de tot tipus de violències, i de l'altra, per assegurar les condicions laborals adequades.

La legitimitat social de les biblioteques, el reconeixement de la seva importància per part de la ciutadania i, en definitiva, el seu valor públic, depèn en bona mesura de la seva capacitat per donar resposta a aquest tipus de problemes.

- 4.4.1 **Programa de dinamització de les relacions comunitàries** que tingui en compte no només el que passa dins de les biblioteques sinó molt especialment en el seu entorn. Interlocució en primera persona incloent-hi persones no organitzades formalment i col·lectius informals. Treballar valors i emocions a partir del protagonisme actiu de les persones en la dinamització de les relacions socials.
- 4.4.2 **Biblioteca agent comunitari:** connexió i cooperació amb les polítiques i agents de la ciutat que treballen en l'àmbit comunitari i de la diversitat cultural (taules, plans transversals, etc.). Assegurar la participació de les biblioteques en les taules sectorials i territorials existents en els seus territoris. Establir espais d'interlocució estables amb els altres agents del territori.
- 4.4.3 **Adopció de protocols per fer de les biblioteques espais segurs i lliures de tot tipus de violències.** Reconeixement i gestió de conflictes socials que es manifesten a les biblioteques. Creació d'espais de treball permanent entre professionals de les biblioteques.
- 4.4.4 **Assegurar que les biblioteques disposin d'espais de permanència temporal,** espais perquè les persones es puguin relacionar sense que hagin de fer cap activitat dirigida.

4.5 L'homogeneïtzació dels continguts culturals i la concentració de poder en determinats agents creadors posen en risc la diversitat

La funció democratitzadora de les biblioteques públiques està relacionada amb la seva capacitat per garantir la diversitat cultural, com a mínim pel que fa al contingut al qual donen accés i legitimitat. Aquesta diversitat està en risc quan el model de creació, producció i

difusió cultural es concentra en poques mans, moltes vegades grans corporacions digitals. El repte és evitar que les biblioteques reproduïxin, amb les seves decisions, la manca de diversitat social i cultural. En altres paraules, cal que puguin garantir el dret a l'accés a manifestacions culturals diverses, però també a la creació de contingut divers, especialment pel que fa al món de la lectura, la música i l'audiovisual.

Un dels àmbits en què les biblioteques públiques han treballat extensament és el desenvolupament d'una col·lecció representativa de la societat i l'entorn en què s'ubiquen, així com l'accés a aquesta col·lecció. S'ha avançat en la combinació entre una perspectiva universalista i l'especialització i singularització, tenint en compte el conjunt de la ciutat i alhora les especificitats territorials. Però encara avui garantir la bibliodiversitat és un repte: per la incorporació de veus minoritzades a les col·leccions, per la utilització equitativa d'aquests fons per part de la ciutadania (promovent l'accés de persones i comunitats molt diverses) i pel reequilibri en les decisions de compra que permetin establir un vincle just amb llibreries i editorials independents i de proximitat. La confecció de col·leccions és una oportunitat per desplegar valors públics, prendre decisions basades en la identificació de necessitats públiques i promoure també les capacitats i implicació de la ciutadania en aquestes decisions.

Un altre repte clau per a l'administració pública és la diversitat cultural i social del seu personal treballador. Garantir l'equitat i els drets culturals de la població és poc factible sense aquesta diversitat interna a les institucions. Avui dia el perfil dels professionals de les biblioteques públiques no és prou representatiu de la composició social de la població de Barcelona; es fa necessari incorporar clàusules socials i polítiques específiques de promoció de la diversitat en la contractació de personal. D'altra banda, i amb la responsabilitat de les biblioteques de promoure l'equitat i la cohesió social, és rellevant tenir en compte personal d'altres categories professionals de l'àmbit de l'acció social, l'educació o la mediació. En aquest sentit són fonamentals tant la incorporació de perfils diferents entre el personal de les biblioteques com les aliances amb organitzacions públiques i comunitàries on es poden trobar aquests perfils. Tot això, garantint el treball transversal en equip, la formació i respectant unes condicions laborals adequades.

4.5.1 Programa de reforç de la bibliodiversitat, especialment pel que fa a la diversitat a les col·leccions de les biblioteques. Accions específiques per reforçar la presència de veus minoritzades i no editades a les col·leccions. Reforçar la singularització de les col·leccions a cada biblioteca, seguint necessitats i contextos de cada territori. Foment de l'accés equitatiu i de la presa de decisions de la ciutadania sobre l'orientació de les col·leccions. Política de compra justa, amb llibreries i editorials independents i de proximitat, així com en els àmbits de la música i l'audiovisual.

4.5.2 Programa de promoció de la diversitat social i cultural del personal que treballa a les biblioteques. Establir una política de clàusules socials i de responsabilitat en la contractació de personal per fomentar la diversitat (domini de llengües i coneixement altres cultures). Reforçar la incorporació de professionals amb perfil divers provinent dels àmbits de l'acció i educació social, la mediació, etc. Programa d'aliances amb entitats i organitzacions socials que compten amb professionals amb perfil divers. Revisió dels perfils professionals que treballen a les biblioteques seguint les necessitats de cada territori.

8 ACTUALITZACIÓ DEL MAPA DE BIBLIOTEQUES DE BARCELONA. ACTUACIONS EN ELS EQUIPAMENTS EXISTENTS I DESPLEGAMENT DE NOVES BIBLIOTEQUES

La planificació de noves biblioteques o dels trasllats i ampliacions d'algunes de les existents que no compleixen els estàndards que descriu el Mapa de Lectura Pública de Catalunya,¹⁷ s'ha anat ajustant al llarg dels anys als canvis demogràfics que s'han anat produint a la ciutat i a les oportunitats urbanístiques que el planejament ofereix. Així, algunes de les aprovades el 2010 no s'han desenvolupat encara, bé perquè el creixement demogràfic previst en algunes zones no s'ha produït completament, bé perquè ha sorgit una nova oportunitat per traslladar i ampliar alguna de les biblioteques ja existents que ha permès fer extensiu el servei en un territori més ampli.

A banda de les grans intervencions en equipaments nous, ampliacions i trasllats, es planteja així mateix la necessitat de mantenir la dotació pressupostària anual ordinària i extraordinària per al manteniment preventiu, l'adequació funcional i la millora dels equipaments i instal·lacions existents.

En aquesta previsió de futur es tenen en compte les intervencions previstes al 2023 i en mandats posteriors: I (execució 2024-2027) i II (execució 2028-2031). Les realitzades durant els darrers mandats s'han detallat al capítol de balanç del Pla del 2010.

CIUTAT VELLA		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Barceloneta-La Fraternitat	Manteniment preventiu i adequació funcional	I
Francesca Bonnemaison	Manteniment preventiu i adequació funcional	I
Gòtic-Andreu Nin	Trasllat a l'edifici del Borsí	2023 - I
Sant Pau – Santa Creu	Ampliació en el mateix recinte històric de l'antic Hospital de la Santa Creu	I - II

L'EIXAMPLE		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Esquerra de L'Eixample – Agustí Centelles	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Fort Pienc	Manteniment preventiu i adequació funcional	2023
Joan Miró	Adequació de l'entorn. Manteniment preventiu i adequació funcional	I
Sagrada Família – Josep M. Ainaud de Lasarte	Manteniment preventiu i adequació funcional	2023
Sant Antoni – Joan Oliver	Renovació de les instal·lacions. Manteniment preventiu i adequació funcional	2023 - I
Sofia Barat	Trasllat a un nou equipament	II

SANTS - MONTJUÏC		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Francesc Candel	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
La Marina del Prat Vermell	Nova biblioteca de proximitat	II
Poble-Sec – Francesc Boix	Trasllat a l'edifici de la Casa de la Premsa o ampliació	I
Vapor Vell	Manteniment preventiu i adequació funcional	2023
	Trasllat a un nou equipament	II

LES CORTS		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Les Corts – Miquel Llongueras	Manteniment preventiu i adequació funcional	2023
Montserrat Abelló	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-

¹⁷ <https://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/el-servei-de-biblioteques/linies-dactivitat/planificacio-bib/mapa-lectura-publica/documents/MLPC_2014.pdf>

SARRIÀ – SANT GERVASI		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Clarà	Manteniment preventiu i adequació funcional	2023 - I
Collserola – Josep Miracle	Ampliació en el mateix recinte	I
Sant Gervasi – Joan Maragall	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Sant Gervasi Sud	Nova biblioteca de proximitat	II
Sarrià	Nova biblioteca de proximitat en construcció	I

GRÀCIA		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Jaume Fuster	Manteniment preventiu i adequació funcional	I
Vallcarca i els Penitents – M. Antonieta Cot	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Vila de Gràcia	Manteniment preventiu i adequació funcional	I

HORTA - GUINARDÓ		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
El Carmel – Juan Marsé	Manteniment preventiu i adequació funcional	I
Guinardó – Mercè Rodoreda	Renovació de les instal·lacions. Manteniment preventiu i adequació funcional	2023
Horta - Can Mariner	Manteniment preventiu i adequació funcional	I
Montbau – Albert Pérez Baró	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-

NOU BARRIS		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Canyelles	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Les Roquetes – Rafa Juncadella	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Nou Barris	Manteniment preventiu i adequació funcional	2023
Prosperitat	Nova biblioteca de districte al solar Ideal Plàstica Flor	I
Vilapicina i la Torre Llobeta	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Zona Nord	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-

SANT ANDREU		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Bon Pastor	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Ignasi Iglésias – Can Fabra	Renovació de les instal·lacions. Manteniment preventiu i adequació funcional	2023
La Sagrera – Marina Clotet	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Trinitat Vella – José Barbero	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-

SANT MARTÍ		
Biblioteca	Descripció de l'actuació	Calendari previst
Camp de l'Arpa –Caterina Albert	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
El Clot – Josep Benet	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Gabriel García Márquez	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Poblenou – Manuel Arranz	Sense intervenció més enllà del manteniment preventiu	-
Ramon d'Alòs Moner	Trasllat a l'edifici del solar de l'antic cinema Pere IV	2023 - I
Xavier Benguerel	Renovació de les instal·lacions. Manteniment preventiu i adequació funcional	2023 - I

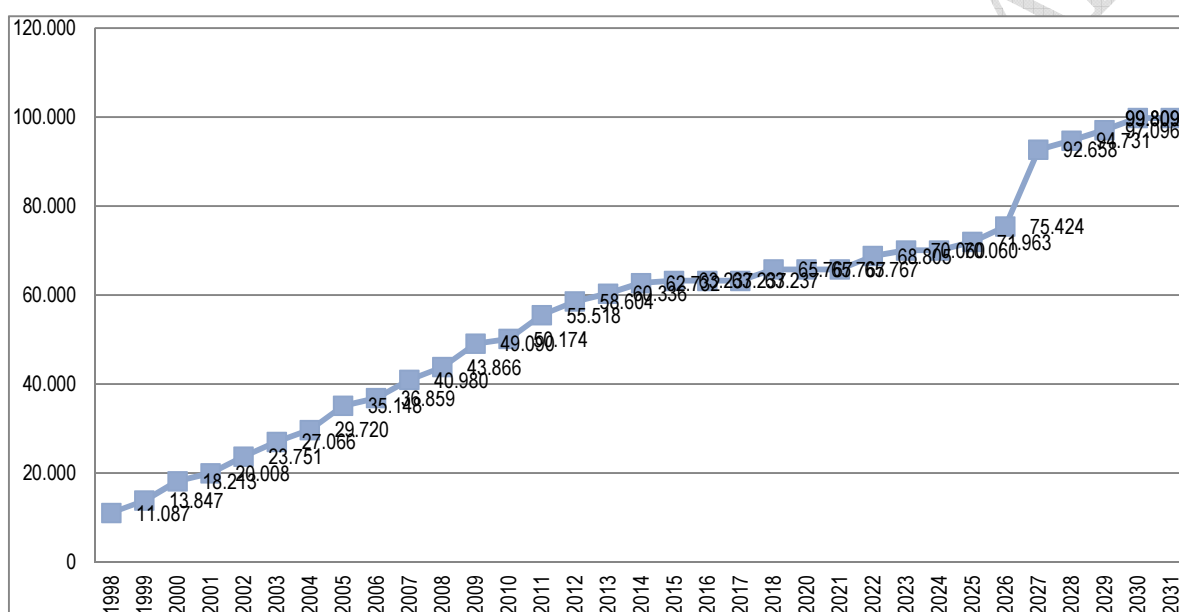
Actuacions: quadre resum segons mandat

Districte	Biblioteca	Tipologia	2023	I 2023 - 2027	II 2027 - 2031
Ciutat Vella	Barceloneta-La Fraternitat	P		Actuacions de millora	
	Francesca Bonnemaison	P		Actuacions de millora	
	Gòtic-Andreu Nin	P	Trasllat a l'edifici del Borsí	Trasllat a l'edifici del Borsí	
	Sant Pau – Santa Creu	D			Ampliació dins del recinte
L'Eixample	Esquerra de L'Eixample – Agustí Centelles	P			
	Fort Pienc	P	Adequació funcional		
	Joan Miró	P		Actuacions de millora	
	Sagrada Família – Josep M Ainaud de Lasarte	D	Adequació funcional		
	Sant Antoni – Joan Oliver	P	Actuacions de millora	Actuacions de millora	
	Sofia Barat	P			Trasllat a un nou equipament
Sants - Montjuïc	Francesc Candel	P			
	La Marina del Prat Vermell	P			Nova biblioteca de proximitat
	Poble-Sec – Francesc Boix	P		Trasllat a l'edifici de la Casa de la Premsa o ampliació	Trasllat a l'edifici de la Casa de la Premsa o ampliació
	Vapor Vell	D	Adequació funcional		Trasllat a un nou equipament
Les Corts	Les Corts – Miquel Llongueras	P	Adequació funcional		
	Montserrat Abelló	D			
Sarrià - Sant Gervasi	Clarà	P	Adequació funcional	Actuacions de millora	
	Collserola – Josep Miracle	P		Ampliació dins del recinte	
	Sant Gervasi – Joan Maragall	D			
	Sant Gervasi Sud	P			Nova biblioteca de proximitat
	Sarrià	P	Nova biblioteca de proximitat		
Gràcia	Jaume Fuster	D		Actuacions de millora	
	Vallcarca i els Penitents – M. Antonieta Cot	P			
	Vila de Gràcia	P			
Horta - Guinardó	El Carmel – Juan Marsé	P		Adequació funcional	
	Guinardó – Mercè Rodoreda	D	Actuacions de millora		
	Horta - Can Mariner	P		Actuacions de millora	
	Montbau – Albert Pérez Baró	P			
Nou Barris	Canyelles	P			
	Les Roquetes – Rafa Juncadella	P			
	Nou Barris	P	Adequació funcional		
	Prosperitat	D			Nova biblioteca de districte Ideal Plàstica Flor
	Vilapicina i la Torre Llobeta	P			
	Zona Nord	P			
Sant Andreu	Bon Pastor	P			
	Ignasi Iglésias – Can Fabra	D	Actuacions de millora		
	La Sagrera – Marina Clotet	P			
	Trinitat Vella – José Barbero	P			
San Martí	Camp de l'Arpa – Caterina Albert	P			
	El Clot – Josep Benet	P			
	Gabriel García Márquez	D			
	Poblenou – Manuel Arranz	P			
	Ramon d'Alòs Moner	P	Trasllat a l'edifici del solar cinema Pere IV	Trasllat a l'edifici del solar cinema Pere IV	
	Xavier Benguerel	P	Actuacions de millora	Actuacions de millora	

La previsió és que al 2030 la xarxa de Biblioteques de Barcelona compti amb 45 biblioteques públiques, cinc més que el 2022:

Biblioteca	Previsió superfície útil	Calendari previst
Sarrià	1.255 m2	2023
Prosperitat Ideal Plàstica Flor	2.500 m2	I
La Marina del Prat Vermell	1.400 m2	II
Sant Gervasi Sud	1.600 m2	II
Biblioteca Pública de l'Estat - Biblioteca central de Barcelona	16.168 m2	II
TOTAL INCREMENT m2 nous equipaments		22.723 m2

El trasllat i/o l'ampliació dels equipaments que ho requereixen implicaria un creixement de 8.281 m², a banda. Així, l'increment total de la xarxa seria de 31.004 m² entre el 2023 i el 2030, fins arribar a un total estimat de 99.809 m² de servei de biblioteca pública a la ciutat.

9 PRESSUPOST

El pressupost contempla la despesa de l'annualitat del 2023, i a continuació la distribució pressupostària extraordinària necessària tant per a l'impuls i el desplegament de les diferents línies d'acció, projectes i programes del Pla director, i també les inversions d'obra i gran manteniment dels equipaments, agrupades en dos mandats: I (2023-2027) i II (2027-2031).

Les inversions que es dediquen a una ampliació, trasllat o nova biblioteca es presenten consignades en un dels mandats, malgrat l'execució pugui encavalcar-se entre dos mandats.

El pressupost no contempla el pressupost anual ordinari del Consorci de Biblioteques de Barcelona ni les dotacions anuals de l'Ajuntament de Barcelona en manteniment preventiu d'equipaments i instal·lacions, subministraments, neteja i serveis, etc., ni les de la Diputació de Barcelona en manteniment de l'equipament informàtic i de col·leccions, etc.

Pressupost: quadre resum segons mandat

DESPESA CORRENT		2023	I 2023 - 2027	II 2027 - 2031
Transformació digital i innovació social		€ 150.000,00	€ 600.000,00	€ 600.000,00
Programa d'acció lectora		€ 200.000,00	€ 800.000,00	€ 800.000,00
Promoció lectora biblioteca-centres educatius i suport a les biblioteques escolars		€ 60.000,00	€ 240.000,00	€ 240.000,00
Serveis d'extensió bibliotecària i espais no convencionals		€ 100.000,00	€ 400.000,00	€ 400.000,00
Cooperació, participació ciutadana i perspectiva comunitària		€ 60.000,00	€ 240.000,00	€ 240.000,00
TOTAL DESPESA CORRENT		€ 570.000,00	€ 2.280.000,00	€ 2.280.000,00
INVERSIÓ OBRA I GRAN MANTENIMENT		2023	I 2023 - 2027	II 2027 - 2031
Gran manteniment de biblioteques			€ 326.000,00	€ 4.500.000,00
Ciutat Vella	Barceloneta-La Fraternitat	P	€ 600.000,00	
	Francesca Bonnemaison	P	€ 150.000,00	
	Gòtic-Andreu Nin (trasllat)	P	€ 12.780.000,00	
	Sant Pau – Santa Creu (ampliació)	D	€ 16.000.000,00	
Fort Pienc	Fort Pienc	P	€ 110.000,00	
	Joan Miró	P	€ 1.500.000,00	
	Sagrada Família – Josep M Ainaud de Lasarte	D	€ 100.000,00	
	Sant Antoni – Joan Oliver	P	€ 2.977.087,00	
	Sofia Barat	P		€ 11.000.000,00
La Marina del Prat Vermell	La Marina del Prat Vermell	P		€ 5.000.000,00
	Poble-Sec – Francesc Boix (trasllat)	P	€ 10.000.000,00	
	Vapor Vell (adequació / trasllat)	D	€ 200.000,00	€ 13.000.000,00
Les Corts	Les Corts – Miquel Llongueras	P	€ 470.887,40	
Sarrià - Sant Gervasi	Clarà	P	€ 150.000,00	€ 224.000,00
	Collserola – Josep Miracle	P		€ 2.000.000,00
	Sant Gervasi Sud	P		€ 5.000.000,00
	Sarrià	P	€ 7.457.495,00	
Gràcia	Jaume Fuster	D	€ 600.000,00	
	Vallcarca i els Penitents – M. Antonieta Cot	P		
	Vila de Gràcia	P		€ 300.000,00
Horta - Guinardó	El Carmel – Juan Marsé	P	€ 200.000,00	
	Guinardó – Mercè Rodoreda	D	€ 160.000,00	
	Horta - Can Mariner	P		€ 600.000,00
Nou Barris	Nou Barris	P	€ 322.500,00	
	Prosperitat	D		€ 16.000.000,00
Sant Andreu	Ignasi Iglésias – Can Fabra	D	€ 380.000,00	
Sant Martí	Ramon d'Alòs Moner	P	€ 8.835.588,00	
	Xavier Benguerel	P	€ 1.083.320,00	
TOTAL INVERSIÓ I GRAN MANTENIMENT		€	€ 22.246.877,40	€ 61.280.000,00
				€ 38.500.000,00

10 SEGUIMENT I AVALUACIÓ

A mesura que es desenvolupin les línies d'acció i es despleguin els diferents programes es definirà el sistema d'indicadors més adient. A continuació s'indiquen alguns dels més rellevants que es recullen actualment i serviran de base configurar els instrument de seguiment i avaluació:

Indicadors d'impacte:

- % increment de carnets
- increment de visites
- increment de préstecs
- increment d'assistents a les activitats
- indicadors de comprensió lectora
- actuacions de manteniment correctiu, grans reparacions i millores per equipament
- increment de m² en ampliació i nous equipaments

Indicadors econòmics i de gestió:

- % execució i increment de pressupost anual per partides
- % estalvi energètic
- % assoliment dels objectius
- increment assignació recursos per objectiu

Indicadors transversals de gènere, educatius, interculturals i interseccionals referits a:

- carnet de biblioteques
- assistents i participants a activitats i projectes
- col·lecció
- personal
- programes desenvolupats en cooperació amb agents